

ЮРІЙ УЩАПОВСЬКИЙ

МАКРОЕКОНОМІКА

Міністерство освіти і науки України
Житомирський державний технологічний університет
Факультет економіки і менеджменту

Кафедра економіки та підприємництва

Методичні рекомендації
для проведення семінарських занять
і самостійної роботи студентів
з навчальної дисципліни

МАКРОЕКОНОМІКА

освітнього рівня бакалавр
денної і заочної форми навчання
спеціальності 051 «Економіка»
та галузі знань 07 «Управління та адміністрування»

Затверджено і рекомендовано на засіданні
кафедри економіки та підприємництва
Протокол від 7 лютого 2018 р. №10

Розробник:
к.е.н, доцент кафедри економіки та підприємництва
Ущаповський Юрій Володимирович

Житомир
2018

УДК 330.101.541(075.8)

ББК 65.5я73

У 96

Ущাপовський Ю. В.

Макроекономіка: Методичні рекомендації для проведення семінарських занять і самостійної роботи студентів / Ю. В. Ущাপовський. – Житомир: ЖДТУ, 2018. – 60 с.

Рецензенти:

О. В. Олійник, д.е.н., професор, перший проректор Житомирського державного технологічного університету;

С. Ф. Легенчук, д.е.н., професор, завідувач кафедри обліку і аудиту Житомирського державного технологічного університету.

Методичні рекомендації підготовлено на основі методики викладання курсу «Макроекономіка» в провідних економічних вузах України. Вони містять вимоги до студентів, програму та тематичний план дисципліни; плани семінарських занять зі списком рекомендованої літератури, завдання для самостійної роботи та задачі для кожної теми курсу, теми рефератів. Сформульовано вимоги та літературу до підготовки і написання есе. Для кращого опанування матеріалу рекомендується список основної та допоміжної літератури, а також перелік інформаційних ресурсів інтернету та питання для оцінки змістовного засвоєння курсу.

Для студентів денної та заочної форми навчання спеціальності 051 «Економіка» та галузі знань 07 «Управління та адміністрування».

Навчальне видання

ВСТУП

Складність викликів, що постали перед економікою України в умовах зовнішньої агресії та сучасного глобалізованого світу, загострює проблему вибору економічної стратегії держави. Сучасний період історичного розвитку України вимагає свіжих і творчих ідей і концепцій, які б враховували усю багатогранність українського соціуму, і були б одночасно скеровані на успішне здійснення практичних економічних змін та відповідали національним інтересам. Для побудови в Україні успішної конкурентоспроможної європейської ринкової економіки та для вибору ефективної економічної політики, щоб вміти швидко та адекватно реагувати на виклики доби, потрібні ґрунтовні теоретичні знання в галузі макроекономіки.

Макроекономіка є важливою складовою сучасної економічної теорії, яка зосереджена на вивченні загальних закономірностей та особливостей взаємодії економічних процесів і вивчає економіку як єдине ціле. Макроекономіка органічно поєднує у собі як формальні моделі і вишукані логічні схеми сучасної неокласики, так і прагматичний методологічний підхід сучасного кейнсіанства.

Макроекономічна діяльність базується на основі дій і поведінки господарських суб'єктів на мікроекономічному рівні: домогосподарств, підприємств та уряду. Проте помилково розглядати макроекономіку тільки як сумарне значення окремих мікроекономічних явищ і процесів, оскільки всяка національна економіка є відкритою системою, а на основі принципів системного аналізу цілісність системи є завжди більшою, ніж сума її складових.

Мета курсу «Макроекономіка» є формування системних знань в галузі сучасної макроекономічної теорії та вміння їхнього застосування для вирішення поточних практичних завдань у сфері економічної політики.

Предмет макроекономіки – ефективність функціонування механізмів економічної системи у площині поведінки основних макроекономічних суб'єктів: домогосподарств, фірм та держави.

Курс «Макроекономіка» сприяє формуванню економічної культури та креативності мислення сучасного економіста.

В основу курсу покладено провідну проблему економічної системи – *макроекономічну рівновагу та засоби її забезпечення*, оскільки загальна рівновага в економіці є передумовою стійкого економічного зростання, а отже й добробуту громадян.

Завдання дисципліни:

- з'ясувати і засвоїти теоретичну основу та складові елементи сучасних моделей макроекономічної рівноваги;
- розкрити причини циклічності економічного розвитку та наслідки порушення макроекономічної рівноваги;
- оволодіти засобами бюджетно-податкової та грошово-кредитної політики в площині державного регулювання економіки;
- розкрити зміст та чинники економічного зростання в площині його основних моделей.

Курс «Макроекономіка» передбачає попереднє ознайомлення студентів з такими дисциплінами як економічна теорія (політична економія), мікроекономіка, фінанси і кредит, соціологія, правознавство. Він створює теоретико-методологічне підґрунтя для системного аналізу національної економіки та його втілення в практику економічної політики.

Курс вивчається студентами спеціальності 051 «Економіка» та галузі знань 07 «Управління та адміністрування» денної і заочної форми навчання протягом одного семестру. Протягом семестру студенти денної форми навчання виконують дві модульні контрольні роботи (або, за бажанням – есе).

В процесі підготовки есе студенти зосереджуються на дослідженні актуальних проблем сучасної макроекономіки та економічної політики в Україні і окреслюють шляхи їх подолання.

На заочному відділенні для студентів передбачені установчі лекційні заняття, а у період між сесіями – самостійна робота.

В кінці семестру студенти складають іспит.

В результаті вивчення курсу студенти повинні:

1) вільно оперувати термінами та категоріями, що визначають зміст курсу макроекономіка

2) знати та розуміти:

- базові поняття і закони макроекономіки та механізм функціонування економіки на макроекономічному рівні;

- основні макроекономічні моделі, що описують поведінку макроекономічних суб'єктів і функціонування національної економічної системи;
- моделі макроекономічного зростання;
- цілі та інструменти державного макроекономічного регулювання;

3) вміти:

- аналізувати макроекономічні проблеми, уміло застосовуючи основні макроекономічні підходи;
- характеризувати макроекономічні явища і процеси на основі критеріїв соціально-економічної ефективності та окреслювати можливі шляхи вирішення типових макроекономічних проблем;
- використовуючи основні макроекономічні моделі, вирішувати гіпотетичні завдання, відповідати на поставлені питання;
- вести наукову дискусію з макроекономічної проблематики.

В результаті вивчення дисципліни студенти набувають такі **компетенції**:

- ІК1. Здатність розв'язувати складні спеціалізовані завдання та практичні проблеми у сфері економіки та у процесі навчання, що передбачає застосування теорій та методів економічної науки.
- ЗК1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.
- ЗК2. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
- ЗК6. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел. ЗК7. Здатність до адаптації та дії в новій ситуації.
- ЗК8. Здатність до креативного та критичного мислення.
- ЗК9. Здатність приймати обґрунтовані рішення.
- ЗК12. Здатність свідомо та соціально-відповідально діяти на основі етичних міркувань.
- ФК1. Здатність виявляти закономірності функціонування сучасної економіки на мікро- та макrorівні.
- ФК3. Розуміння основних особливостей провідних наукових шкіл та напрямів економічної науки.

- ФК4.Здатність описувати економічні та соціальні процеси і явища на основі теоретичних та прикладних моделей, аналізувати і змістовно інтерпретувати отримані результати.
- ФК5.Розуміння основних особливостей сучасної світової та національної економіки, інституційної структури, напрямів соціальної, економічної та зовнішньоекономічної політики держави.
- ФК12.Здатність самостійно виявляти проблеми економічного характеру при аналізі конкретних ситуацій, пропонувати способи їх вирішення.
- ФК13.Здатність визначати сегментацію ринку праці, структуру попиту та пропозиції, зайнятості та безробіття.

Схема нарахування балів

Підсумкова оцінка з курсу «Макроекономіка» розраховується таким чином:

$O_{\text{результ.}} = k_1 \cdot O_{\text{пот.}} + k_2 \cdot O_{\text{мод.}} + k_3 \cdot O_{\text{ісп.}}$,

О пот. – результати поточної активності студента на семінарських заняттях; О мод. – результати модульних контрольних робіт; О ісп. – оцінка за іспит.

k_1, k_2, k_3 – коефіцієнти, що визначають внесок поточної активності студента на семінарах, модульних контрольних робіт та іспиту на підсумковий результат:

$k_1 = 0,3; k_2 = 0,4; k_3 = 0,3.$

Округлення підсумкової оцінки до цілого числа здійснюється за правилами математики. Рейтингові бали переводяться в оцінки за шкалою оцінок відповідно до критеріїв відповідності рейтингових балів національній шкалі оцінювання знань:

За шкалою ECTS	Оцінка	Бали
A	Відмінно	90–100
B	Добре	82–89
C		74–81
D		64–73
E	Задовільно	60–63
FX		35–59
F	Незадовільно, з обов'язковим перескладанням повного курсу	0–34

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН КУРСУ «МАКРОЕКОНОМІКА»

Кредитні модулі	Змістовні модулі	Кількість годин			
		Всього	Лекції	Семінарські	Самостійна робота
1	2	3	4	5	6
№1	Модуль 1				
	Тема 1. Макроекономіка як наука	18	2	4	12
	Тема 2. Макроекономічні показники у системі національних рахунків	19	2	4	13
	Тема 3. Макроекономічна рівновага: класична модель та модель «AD-AS» (сукупний попит – сукупна пропозиція)	19	2	4	13
	Тема 4. Кейнсіанська модель макроекономічної рівноваги. «Кейнсіанський хрест»	19	2	4	13
	Разом змістовий модуль 1	75	8	16	51
№2	Модуль 2				
	Тема 5. Макроекономічна нестабільність: циклічність економічного розвитку	19	2	4	13
	Тема 6. Держава у системі макроекономічного регулювання	18	2	4	12
	Тема 7. Модель «IS-LM». Монетарна та фіскальна політика держави	19	2	4	13
	Тема 8. Економічне зростання	19	2	4	13
	Разом змістовний модуль 2	75	8	16	51
Всього		150	16	32	102

ПРОГРАМА КУРСУ «МАКРОЕКОНОМІКА»

Тема. 1. Макроекономіка як наука

Макроекономіка як складова економічної теорії. Національна економіка як об'єкт макроекономіки. Взаємозв'язок мікро- та макроекономічних рішень в економіці. Предмет макроекономіки та її основні функції. Генезис та еволюція макроекономіки як науки. Позитивна і нормативна макроекономіка. Макроекономічний аналіз *ex post* та *ex ante*. Філософія макроекономіки.

Основні методологічні засади макроекономіки. Наукове абстрагування. Індукція та дедукція. Макроекономічне моделювання. Екзогенні та ендогенні змінні у макроекономічних моделях. Періоди часу дії макроекономічних моделей: короткостроковий, середньостроковий, довготривалий. Статичний та динамічний аналіз у мікроекономіці.

Агрегування економічних агентів. Резидентні та нерезидентні інституційні одиниці. Суб'єкти національної економіки (домогосподарства, фірми, держава) та їх функції. Іноземний сектор в економіці. Агрегування ринків. Типи та особливості макроекономічних ринків.

Економічна система та її властивості. Загальносистемні характеристики національної економіки: цілісність, ієрархічність, інтегративність. Особливі характеристики національної економіки: взаємопроникнення підсистем, кооперація між економічними суб'єктами та інститутами, динамічність, стохастичність, відкритість (замкнутість).

Механізми координації між суб'єктами економічної системи: командно-адміністративний та ринковий. Ринок і ринкові відносини як універсальна форма зв'язку елементів національної економіки.

Моделі кругопотоку (кругообороту) доходів та видатків. Двосекторна модель кругопотоку. Споживання і заощадження домогосподарств. Інвестиційні видатки бізнесу. Значення приватних заощаджень в економіці. Заощадження та інвестиції у системі кругопотоку. Інвестиції в економіку та вилучення із потоку доходів.

Трьохсекторна модель кругообороту. Податки, трансферти та державна закупівля товарів і послуг. Сальдо державного бюджету та проблема його збалансованості.

Модель кругообороту відкритої економіки (чотирьохсекторна модель з урахуванням зарубіжного сектору). Експорт, імпорт та сальдо торгівельного балансу. Імпорт та експорт капіталу.

Тема 2. Макроекономічні показники у системі національних рахунків

Теоретичні основи та принципи побудови системи національних рахунків (СНР). Макроекономічні показники потоків запасів та економічної кон'юнктури.

Показники обсягу національного виробництва. Валовий внутрішній продукт (ВВП) та методи його обчислення за видатками та доходами. Валовий національний продукт (ВНП). Відмінність між ВНП і ВВП. Чистий внутрішній продукт (ЧВП). Національний дохід (НД). Чисті факторні надходження із-за кордону. Особистий дохід. Доход в особистому розпорядженні (безподатковий дохід). Взаємозв'язок між показниками.

Індекс людського розвитку (ІЛР) та методи його обчислення.

Індекси цін та інфляція. Індекс Леспейреса, або індекс споживчих цін (ІСЦ), та методика його обрахунку. Індекс цін виробника (ІЦВ). Індекс Пааше, або дефлятор ВВП. Індекс Фішера. Номінальний та реальний ВВП.

Вплив інфляції на купівельну спроможність грошей. Поняття базової інфляції. Зв'язок між номінальною ставкою проценту та очікуваною інфляцією: ефект Фішера. Платіжний баланс та валютний курс. Абсолютний та відносний паритет купівельної спроможності.

Показники рівня зайнятості населення. Зайняті та безробітні. Рівень безробіття. Коефіцієнт участі населення у робочій силі. Фрикційне, структурне та циклічне безробіття. Поняття «повної зайнятості» та потенційного ВВП у макроекономіці.

Тема 3. Макроекономічна рівновага: класична модель та модель «AD-AS» (сукупний попит– сукупна пропозиція)

Класична модель макроекономічної рівноваги. Взаємодія ринків ресурсів, товарів, грошей та інвестицій. Ринок праці та його рівновага. Ефект реального доходу. Виробнича функція та взаємозамінність факторів. Закон спадної граничної продуктивності. Ринок грошей. Екзогенність пропозиції грошей. Попит на гроші. Ринок товарів: функція попиту і функція пропозиції. Розподіл сукупного попиту на споживання та інвестиції. Ринок заощаджень (інвестицій).

Модель макроекономічної рівноваги «сукупний попит – сукупна пропозиція». Сукупний попит і його складові. Крива сукупного попиту (AD). Причини від'ємного нахилу кривої AD. Детермінанти, що впливають на обсяг (величину) сукупного попиту. Нецінові чинники сукупного попиту. Переміщення кривої сукупного попиту.

Сукупна пропозиція (AS). Крива довгострокової сукупної пропозиції та її переміщення. Крива короткострокової сукупної пропозиції та її переміщення. Теорії кривої короткострокової сукупної пропозиції. Чинники сукупної пропозиції у короткостроковому періоді. Нецінові чинники сукупної пропозиції. Переміщення кривої сукупної пропозиції.

Рівновага сукупних попиту і пропозиції. Зрушення сукупного попиту і сукупної пропозиції. Наукові аргументи щодо можливостей макроекономічної рівноваги за умов повної та неповної зайнятості. Стагфляція. «Перегрівання економіки». Ефект храповика.

Тема 4. Кейнсіанська модель макроекономічної рівноваги. «Кейнсіанський хрест»

Споживання і заощадження у кейнсіанській моделі. Функція споживання і функція заощадження. Гранична схильність до споживання (MPC). Гранична схильність до заощаджень (MPS). Середня схильність до споживання (APC). Поточна вартість майбутнього доходу. Дисконтування

Чинники споживання і заощадження, не пов'язані з поточними доходами. Вибір активу заощадження та види

заощаджень. Кейнсіанська функція споживання. Гіпотеза життєвого циклу. Гіпотеза постійного доходу.

Сукупні видатки та їх компоненти. Рівноважний рівень національного виробництва. Метод визначення рівноважного ВВП «видатки–обсяг національного виробництва». Заплановані та фактичні видатки. Метод рівноважного ВВП «вилучення–ін'єкції». Запаси та економічна рівновага у короткостроковому періоді.

Зміна сукупних видатків та рівноважний ВВП. Ефект мультиплікатора. Мультиплікатор видатків. Автономні та похідні інвестиції. Ефект акселератора. Вплив державного сектору на рівноважний ВВП. Мультиплікатор збалансованого бюджету. Вплив зовнішньої торгівлі на рівноважний ВВП. Загальний мультиплікатор видатків.

Економічна рівновага у довгостроковому періоді та механізм її досягнення. Інфляційний та рецесійний розриви. Парадокс ощадливості.

Тема 5. Макроекономічна нестабільність: циклічність економічного розвитку

Циклічність розвитку економічної системи. Класичні та сучасний економічні цикли. Основні фази ділового циклу та їхня характеристика. Види економічних циклів за тривалістю. Екстернальні та інтернальні причини економічних коливань.

Теорії циклічного розвитку та їх класифікація. Теорії зовнішніх факторів В. С. Джевонса. Монетарна теорія Р. Хоутрі. Теорії перенагромадження капіталу М. І. Туган-Барановського та А. Афталона. Кейнсіанські та некейнсіанські теорії циклу. Неокласичні теорії циклічного розвитку. Психологічні теорії циклічного розвитку.

Теорія реального економічного циклу. Критика теорії РЕЦ. Стохастичні теорії циклів. Безробіття та інфляція як основні наслідки порушення макроекономічної рівноваги.

Соціально-економічні втрати від безробіття. Закон Оукена. Ринок праці. Механізм функціонування ринку праці. Чинники, що впливають на безробіття. Коефіцієнт звільнення і коефіцієнт працевлаштування. Державна політика зниження

природної природної норми безробіття. Ринок праці, зайнятість та безробіття в економіці України.

Соціально-економічні наслідки інфляції. Вимірювання рівня інфляції. Збалансована та незбалансована інфляція. Інфляція попиту та інфляція пропозиції. Взаємозв'язок інфляції та процентних ставок. Інфляція і заробітна плата. Взаємозв'язок інфляції та безробіття. Крива А. Філіпса. Суперечності та критика кривої А. Філіпса.

Адаптація економічної системи до циклічних коливань. Антициклічне регулювання економіки. Антиінфляційна політика держави та політика у галузі зайнятості.

Тема 6. Держава у системі макроекономічного регулювання

Проблема регулювання економічного процесу. Основні історичні етапи розвитку теорії регулювання економіки. Механізм саморегуляції ринкової економіки. Недоліки ринкової саморегуляції економічної системи. Об'єктивна необхідність державного регулювання економіки. Межі державного втручання в економіку. Теорія суспільного вибору.

Держава як компонент національної економіки та суб'єкт господарювання. Роль і функції держави у сучасній ринковій економіці: забезпечення правової бази, захист конкуренції, перерозподіл доходу і багатства, коригування розподілу ресурсів, стабілізація економіки, забезпечення економічного зростання.

Державне регулювання економіки (ДРЕ), його сутність, цілі та функції. Державне регулювання економіки і економічна політика. Об'єкти та суб'єкти державного регулювання економіки. Система органів державного регулювання економіки. Інституційні основи діяльності держави.

Модель прийняття економічних рішень Яна Тінбергена. Обґрунтування та принципи визначення цілей економічної політики. Система методів (інструментів) економічної політики. Ефективність економічної політики. Закон А. Вагнера. Економічна ефективність господарської системи. Оптимум В. Парето.

Тема 7. Модель «IS-LM». Монетарна та фінансова політика держави

Модель макроекономічної рівноваги «IS-LM» як теоретична основа економічної політики. Товарний ринок і крива IS. Ринок грошей і крива LM. Складові моделі «IS-LM». Рівновага товарного, грошового та зовнішнього ринків. Модель Манделла – Флемінга у відкритій економіці.

Теоретичні основи, мета та інструменти грошово-кредитної (монетарної) політики. Пропозиція грошей. Кейнсіанська та монетаристська концепції грошової політики. Мультиплікатор грошової бази. Мультиплікатор процентної ставки.

Центральний банк та його місце у національній економіці. Грошова емісія та її функції. Особливості застосування засобів (інструментів) грошово-кредитної політики. Операції на відкритому ринку. Зміна облікової ставки (ставки дисконту). Зміна обов'язкових мінімальних резервів для комерційних банків. Політика «дорогих» і «дешевих» грошей. Кількісні обмеження кредитування.

Передавальний механізм та ефективність монетарної політики. Монетарна політика Національного банку України. Державне регулювання валютних операцій та кредитно-розрахункових відносин.

Теоретичні основи, мета та інструменти бюджетно-податкової (фінансової) політики. Державний бюджет. Функції державного бюджету. Доходи та видатки державного бюджету. Мультиплікатор податків. Мультиплікатор державних видатків. Проблеми збалансованості бюджету: бюджетний дефіцит та державний борг.

Податкова система. Функції податків. Принципи справедливого і ефективного оподаткування. Крива Лафера. Класифікація податків. Структура податкових надходжень до бюджету. Дискреційна фінансова політика. Недискреційна фінансова політика. Ефект витіснення.

Стабілізаційна політика як поєднання фінансових та монетарних інструментів.

Тема 8. Економічне зростання

Зміст, фактори й типи економічного зростання. Показники факторів економічного зростання. Крива виробничих можливостей. Економічний розвиток та його рівень.

Кейнсіанські моделі економічного зростання. Загальна характеристика та передумови моделі економічного зростання Є. Домара. Роль інвестицій в забезпеченні економічного зростання. Вдосконалена модель економічного зростання Р. Харроода. Зайнятість робочої сили та економічне зростання. Головні особливості моделі Домара-Харроода. «Гарантований» та «природний» темпи економічного зростання.

Неокласична модель економічного зростання Р. Солоу. Вихідні основи моделі Р. Солоу. Виробнича функція Кобба-Дугласа. Нагромадження капіталу. Фактори капіталоозброєності праці. Стаціонарний обсяг капіталу та економічне зростання. Рівень заощаджень. Золоте правило обсягу капіталу. Переваги та недоліки моделі Р. Солоу.

Народонаселення та економічне зростання. Стаціонарний стан економіки зі зростанням населення. Вплив НТП на економічне зростання. Стаціонарний стан з урахуванням НТП. Обрахунок внеску факторів в економічне зростання.

Проблеми економічного зростання в Україні.

ПЛАНИ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

Тема 1. Макроекономіка як наука

1. Предмет, об'єкт макроекономіки та її основні функції.
2. Методологічні засади макроекономіки. Моделювання.
3. Основні агреговані суб'єкти національної економіки та їх функції.
4. Економічна система та її властивості.
5. Механізми координації між суб'єктами економічної системи.
6. Двосекторна модель кругообороту доходів та видатків.
7. Трьохсекторна модель кругообороту.
8. Модель кругообороту відкритої економіки.

Література

Основна:

1. *Базилевич В. Д., Базилевич К. С., Баластрик Л. О.* Макроекономіка: Підручник / За ред. В. Д. Базилевича. – К.: Знання, 2007. – С.13-38; 39-56.
2. *Панчишин С.* Макроекономіка: Навч. посібник. Вид. 2-ге, стереотипне – К., Либідь, 2002. – С.9-48.
3. *Савченко А. Г.* Макроекономіка: Підручник. – К.: КНЕУ, 2005. – С. 11-32; 268-270; 366-367.

Додаткова:

1. *Гронтковська Г. Е., Косік А. Ф.* Макроекономіка. Навч. посібник – К.: Центр учбової літератури, 2010. – С.13-33; 78-85.
2. *Дорнбуш Рудігер, Фішер Стенлі* Макроекономіка / пер. з англ. В. Мусієнко, та В. Овсієнко. – К.: Основи, 1996. – С.13-18.
3. *Економічна теорія: Підручник / За ред. В. М. Тарасевича.* – Київ: Центр навчальної літератури, 2009. – Гл. 12.
4. *Макконнелл К., Брю С.* Экономикс: принципы, проблемы и политика. В 2-х т.: Пер. с англ. Т.1 – М.: Республика, 1992. – С.18-60.
5. *Панчишин С.* Макроекономіка: Тести і задачі. – К.: Либідь, 2002. – С. 6-15.

Завдання для самостійної роботи

1.1. Які спільні проблеми об'єднують макроекономіку та мікроекономіку? Де пролягає межа, що виокремлює предмет макроекономіки від предмету мікроекономіки? Чому вчені вважають, що поділ на мікро- та макроекономіку є певною мірою умовним?

1.2. Розкрийте цілісність, ієрархічність та інтегративність як основні загальносистемні властивості національної економіки. Чому названі властивості характеризують будь яку систему: штучну чи природну? Назвіть властивості, що притаманні власне економічним системам та розкрийте їхню сутність.

1.3. Зробіть порівняльну характеристику двох механізмів координації між суб'єктами економічної системи: ринкового та командно-адміністративного. Результат оформіть у вигляді таблиці.

1.4. У чому полягає відмінність між відкритою та закритою економіками? За якими показникам можливо охарактеризувати рівень відкритості економіки ?

1.5. Серед переліку теорій та проблем, назвіть ті, які вивчає: а) лише макроекономіка; б) тільки мікроекономіка; в) вивчають обидві науки.

1) Теорію безробіття; 2) теорію монополістичної конкуренції; 3) теорію інфляції; 4) довготривалі тенденції розвитку економіки; 5) теорію світової економіки; 6) теорію грошей; 7) поведінку споживача; 8) поведінку виробника; 9) проблему загальної економічної рівноваги; 10) теорію економічного зростання; 11) теорію економічного циклу; 12) теорію олігополії; 13) теорію досконалої конкуренції; 14) теорію недосконалої конкуренції; 15) теорію попиту і пропозиції праці; 16) проблеми валютного курсу; 17) проблему фінансування дефіциту державного бюджету; 18) короткотермінові коливання економіки; 19) проблеми цінової дискримінації.

1.6. Серед перелічених змінних, назвіть ті, які є: а) екзогенними; б) ендогенними.

1) облікова ставка відсотку; 2) державна закупівля товарів і послуг; 3) державний борг; 4) чистий експорт; 5) дефіцит

державного бюджету; 6) заощадження; 7) курс облігацій; 8) мінімум заробітної плати; 9) попит на гроші; 10) норма обов'язкових резервів; 11) інвестиційні видатки; 12) норма амортизації; 13) обсяг експорту; 14) ставки оподаткування; 15) грошова маса; 16) трансфертні платежі; 17) споживчі видатки; 18) ринкова ставка відсотку; 19) обсяг імпорту; 20) рівень безробіття; 21) податкові надходження.

1.7. На основі прикладів розкрийте взаємозв'язок між макроекономікою і економічною політикою.

1.8. Чому науковці в макроекономічних дослідженнях змушені широко використовувати моделювання для верифікації гіпотез? Чим відрізняються наукові дослідження економіста від досліджень, наприклад, біолога чи хіміка?

Теми рефератів

1. Агреговані сектори та ринки в макроекономіці.

2. Кейнсіанство, посткейнсіанство та неокейнсіанство як школи макроекономічного аналізу.

3. Макроекономічний аналіз у науково-дослідних програмах монетаризму та сучасної неокласики.

4. Правило рівності вилучень та ін'єкцій в моделях кругообороту.

5. Командно-адміністративний та ринковий механізми координації в ринковій системі.

6. Динамічність та стохастичність економічної системи.

Тема 2. Макроекономічні показники у системі національних рахунків

1. Валовий внутрішній продукт (ВВП). Методи обчислення ВВП за доходами та видатками.

2. Валовий національний продукт (ВНП). Чистий внутрішній продукт (ЧВП). Національний дохід (НД). Доход в особистому розпорядженні.

3. Індекс споживчих цін (ІСЦ). Дефлятор ВВП. Індекс Фішера. Номінальний і реальний ВВП.

4. Показники рівня зайнятості. Повна зайнятість. Безробіття та його види.

Література

Основна:

1. *Базилевич В. Д., Базилевич К. С., Баластрик Л. О.* Макроекономіка: Підручник / За ред. В. Д. Базилевича. – К.: Знання, 2007. – С.57-107; 287-294.
2. *Панчишин С.* Макроекономіка: Навч. посібник. Вид. 2-ге, стереотипне – К., Либідь, 2002. – С.49-74.
3. *Савченко А. Г.* Макроекономіка: Підручник. – К.: КНЕУ, 2005. – С. 33-63; 64-69; 139-160.

Додаткова:

1. *Гронтковська Г. Е., Косік А. Ф.* Макроекономіка. Навч. посібник – К.: Центр учбової літератури, 2010. – С.52-77.
2. *Дорнбуш Рудігер, Фішер Стенлі* Макроекономіка / пер. з англ. В. Мусієнко, та В. Овсієнко. – К.: Основи, 1996. – С.42-70.
3. *Економічна теорія: Підручник / За ред. В. М. Тарасевича.* – Київ: Центр навчальної літератури, 2009. – Гл. 14-15.
4. *Макконнелл К., Брю С.* Экономикс: принципы, проблемы и политика. В 2-х т.: Пер. с англ. Т.1 – М.: Республика, 1992. – С.132-153.
5. *Панчишин С.* Макроекономіка: Тести і задачі. – К.: Либідь, 2002. – С.16-27.
6. *Савченко А. Г., Пухтаєвич Г. О., Тітьонко О. М.* Макроекономіка: Підручник. – К.: Либідь, 1999. – С. 29-55.

Завдання для самостійної роботи

2.1. Розкрийте поняття «інституційна одиниця» та основні принципи побудови системи національних рахунків (СНР). Назвіть основні макроекономічні показники, що розраховуються у СНР.

2.2. У чому полягає відмінність між валовим внутрішнім продуктом (ВВП) та валовим національним продуктом (ВНП)? Якщо резиденти даної країни заробляють закордоном більше, ніж іноземці заробляють у цій країні, то який показник вищий: ВНП чи ВВП?

2.3. Що таке індекс людського розвитку (ІЛР) та за якими принципами він обраховується?

2.4. Наведіть приклад і розкрийте взаємозв'язок між трьома основними індексами цін: дефлятором, індексом споживчих цін та індексом цін виробника.

2.5. Яка різниця для обрахунку національного доходу між: а) вашим рішенням придбати українські меблі, а не польські? б) вашим рішенням оплатити працю вашої дружини (чоловіка) як найманої особи, і тим, що вона (він) будуть виконувати роботу задарма? в) фірмою, що купує автомобіль для службового користування, і фірмою, яка збільшує винагороду працівнику щоб він придбав собі автомобіль?

Задачі

2.1. Добробут населення гіпотетичної країни Альфа в основному забезпечується за рахунок великої кількості самостійних фермерських господарств, які працюють без залучення найманої праці. Переробляти та реалізовувати сільськогосподарську продукцію фермерам допомагає великий агрохолдинг «Кандьор», що має річний дохід 14 млн. ауриків (національна грошова одиниця Альфи), а забезпечує фермерські господарства машинами та устаткуванням потужна машинобудівна компанія «Engrenages».

Компанія «Engrenages» виготовила за рік 1000 легкових автомобілів, які реалізувала за ціною 6000 ауриків і 1000 тракторів за ціною 8000 ауриків. Усі трактори були придбані агрохолдингом «Кандьор». Частину автомобілів «Engrenages» експортувала, а решту – 800 шт. придбало населення Альфи.

Агрохолдинг «Кандьор» протягом поточного року придбав сільськогосподарської сировини у фермерських господарств на суму 7 млн. ауриків, витративши на оплату факторів 5,7 млн. ауриків, з них: на заробітну плату – 4,5 млн., відсоток – 0,2 млн., ренту – 1,0 млн.

Витрати на оплату факторів виробництва у компанії «Engrenages» становили 4,1 млн. ауриків, з них: на заробітну плату – 3,8 млн., відсоток – 0,1 млн., ренту – 0,2 млн.

Витрати фермерів протягом року склали 2,7 млн. ауриків, у тому числі: на сплату відсотків – 0,7, ренти – 2,0.

Розрахувати ВВП країни Альфа за доходами та видатками, беручи до уваги, що в ній: а) відсутні відрахування на спожитий

капітал; б) не сплачуються податки (відсутня державна машина).

2.2. Враховуючи нижче наведені дані рахунків національного доходу гіпотетичної країни Бети, визначте:

Дані рахунків	Обсяг, млрд. бант
ВНП	4800
Валові інвестиції	800
Чисті інвестиції	300
Споживчі видатки	3000
Урядові закупівлі товарів та послуг	960
Надлишок державного бюджету	30

а) ЧНП; б) чистий експорт; в) урядові податки, трансферти платежі; г) дохід в особистому розпорядженні; д) приватні заощадження.

2.3. Використовуючи перелік компонентів національного доходу держави Оранії у даному році, розрахуйте ВВП за видатками та за доходами. Отримані результати мають бути тотожними. Розрахуйте також ЧВП, національний дохід, особистий дохід, дохід в особистому розпорядженні (безподатковий дохід) та обсяг особистих заощаджень.

Компонент ВВП	Обсяг, млрд. грант
Споживчі видатки	250
Орендна плата	13
Пенсія за віком	3
Амортизація устаткування	14
Платежі приватного бізнесу за процентами	14
Дохід від власності	31
Непрямі податки на бізнес	18
Заробітна плата найманих працівників	226
Нерозподілений прибуток корпорацій	21
Прибуток корпорацій	56
Податки на прибуток корпорацій	19
Державна закупівля товарів і послуг	72

Трансферні платежі	12
Амортизація споруд та будівель	13
Внески на соціальне страхування	20
Виплати з безробіття	4
Імпорт	8
Доход від продажу акцій	14
Дивіденди	16
Чисті приватні внутрішні інвестиції	33
Податки з доходу	26
Доходи від прямого оподаткування	77
Експорт	11

2.4. У гіпотетичній економіці держави Оранії у 2002 році було тільки три види товарів: телевізори, куртки, печиво, які виготовлялися у кількості – 4, 1, 3 відповідно. Ціни на ці товари були такі: телевізор – 3 гранти, куртка – 12 грантів, печиво – 5 грантів. Уявимо, що у 2016 році ціни згаданих товарів були такими: телевізор – 5 грантів, куртка – 10 грантів, а печиво – 10 грантів. Розрахуйте індекс цін ВВП для 2002 року, використовуючи 2016 рік як базовий. На скільки відсотків збільшився рівень цін за період 2002–2016 рр.?

2.5. Структура економіки гіпотетичної держави дозволяє виготовляти тільки три види товарів. Оберіть 2000 р. як базовий і розрахуйте для 2015 р. обсяги реального і номінального ВВП, а також дефлятор ВВП, індекс споживчих цін (ІСП).

2.6. Проведіть відповідні розрахунки щодо динаміки ВВП та заповніть нижченаведену таблицю:

Рік	Номінальний ВВП	Реальний ВВП	Дефлятор ВВП
2010	7920	7200	?
2013	?	7600	1,15
2016	9600	?	1,2

2.7. В уявній економіці наявні три товарні позиції для обрахунку ІСЦ: харчі, житло, розваги. У 2002 році (візьмемо його за базовий) домогосподарство споживало таку кількість товарів за цінами, що склалися протягом року:

Товарні позиції	Кількість	Ціна (грн. за од.)	Видатки (грн.)
Харчі	8	30	240
Житло	4	20	80
Розваги	6	10	60
Всього			380

Розрахуйте ІСЦ у 2016 році на основі запропонованого у таблиці кошика споживчих товарів, коли ціни за розрахунковий рік склалися такі: харчі – 50 грн. за одиницю, житло – 35 грн. за одиницю, розваги – 15 грн. за одиницю.

2.8. Використовуючи показники рівня зайнятості в Україні, що наведені у таблиці, розрахуйте офіційний рівень безробіття для кожного з років:

Показник, млн. чол.	2010	2014*	2016*
Населення	45778,5	42928,9	42584,5
Економічно активне населення	20220,7	19035,2	17303,6
Кількість безробітних	1784,2	1847,1	1677,5

* без урахування окупованих територій (Криму, Севастополя, частини Донбасу)

Якщо вважати, що природна норма безробіття становить 6%, то яким є циклічне безробіття у 2010, 2014, 2016 рр.?

Теми рефератів

- 1.Індекс людського розвитку (ІЛР) та методика його обчислення.
- 2.Порівняльний аналіз балансів народного господарства (БНГ) та системи національних рахунків (СНР).
- 3.Історія становлення системи національних рахунків.
- 4.Макроекономічні показники потоків запасів та економічної кон'юнктури.
- 5.Національне багатство та його складові елементи.
- 6.Індекс економічної свободи (ІЕС) та рівень глобалізації (РГ) як нові макроекономічні показники.

Тема 3. Макроекономічна рівновага: Класична модель та модель «AD-AS» (сукупний попит– сукупна пропозиція)

1. Класична модель макроекономічної рівноваги. Ринок праці та його рівновага. Класична виробнича функція.

2. Ринок грошей в класичній моделі. Екзогенність пропозиції грошей.

3. Класичний ринок товарів: функція попиту і функція пропозиції. Споживання та інвестиції.

4. Рівновага у моделі «AD-AS» у короткотерміновому і довготривалому періодах. Ефект храповика.

Література

Основна:

1. *Базилевич В. Д., Базилевич К. С., Баластрик Л. О.* Макроекономіка: Підручник / За ред. В. Д. Базилевича. – К.: Знання, 2007. – С. 108-142; 212-217; 245-251; 295-304.

2. *Панчишин С.* Макроекономіка: Навч. посібник. Вид. 2-ге, стереотипне – К., Либідь, 2002. – С. 75-97; 182-202; 253-279; 290-295.

3. *Родіонова І. Ф.* Макроекономіка та економічна політика: Підручник. – К.: Таксон, 1996. – С. 8-27.

4. *Савченко А. Г.* Макроекономіка: Підручник. – К.: КНЕУ, 2005. – С. 64-138.

Додаткова:

1. *Гронтовська Г. Е., Косік А. Ф.* Макроекономіка. Навч. посібник – К.: Центр учбової літератури, 2010. – С. 496-534.

2. *Дорнбуш Рудігер, Фішер Стенлі* Макроекономіка / пер. з англ. В. Мусієнко, та В. Овсієнко. – К.: Основи, 1996. – С. 219-256.

3. *Економічна теорія: Підручник / За ред. В. М. Тарасевича.* – Київ: Центр навчальної літератури, 2009. – Гл. 13.

4. *Макконнелл К., Брю С.* Экономикс: принципы, проблемы и политика. В 2-х т.: Пер. с англ. Т.1 – М.: Республика, 1992. – С. 175-193.

5. *Панчишин С.* Макроекономіка: Тести і задачі. – К.: Либідь, 2002.– С.28-38; 82-92.

6. *Савченко А. Г., Пухтаєвич Г. О., Тітьонко О. М.* Макроекономіка: Підручник. – К.: Либідь, 1999. – С. 98-122; 244-257.

Завдання для самостійної роботи

3.1. Сформулюйте і розкрийте основні принципи, на яких ґрунтувався підхід класиків до макроекономічної рівноваги.

3.2. Поясніть, чим визначаються виробничі можливості економіки? Який закон визначає об'єктивну межу кількісного зростання одного із факторів виробництва в умовах їхньої взаємозамінності у класичній моделі макроекономічної рівноваги?

3.3. Поєднання яких компонентів забезпечує макроекономічний оптимум у класичній моделі?

3.4. Розкрийте роль ринку грошей у забезпеченні макроекономічної рівноваги.

3.5. Розкрийте роль ставки відсотку на ринку заощаджень (інвестицій).

3.6. Назвіть головні інструменти макроекономічного саморегулювання згідно класичної моделі.

Задачі

3.1. У гіпотетичній економіці держави Оранії у 2012 році потенційний ВВП склав 4000, а криву AD описує рівняння $Y = 4200 - 2P$. У 2013 році потенційний ВВП зріс на 2% , а рівняння сукупного попиту набуло вигляду $Y = 4280 - 2P$. На скільки відсотків за цей період змінився рівноважний рівень цін?

3.2. Використайте дані таблиці, що характеризує діяльність економіки країни Альфа, для графічної побудови кривих сукупного попиту і сукупної пропозиції.

Величина попиту на реальний обсяг національного виробництва (млрд. ауриків)	Рівень (індекс) цін	Величина пропозиції на реальний обсяг національного виробництва (млрд. ауриків)
200	300	500
300	250	500
400	200	400
600	150	300
600	150	100

Дайте відповідь на такі запитання:

1) Яким буде рівноважний рівень цін та рівноважний реальний обсяг національного виробництва?

2) Чи співпадає рівноважний реальний обсяг національного виробництва з реальним обсягом національного виробництва за умов повної зайнятості?

3) Чому рівень цін, що дорівнює 250 (150) не є рівноважним для економіки країни?

4) Нехай покупці здатні додатково придбати реального обсягу національного виробництва на 100 млрд. ауриків за даного рівня цін. Які чинники (цінові чи нецінові) можуть впливати на такі зміни у сукупному попиті? Наведіть можливі приклади такого впливу. Якими будуть новий рівноважний рівень цін та рівноважний реальний обсяг національного виробництва? На якому відрізку кривої сукупної пропозиції (класичному, кейнсіанському чи проміжному) змінилася рівновага?

3.3. Нехай економіка перебуває у стані тривалої рівноваги, яку описують: вертикальна крива AS довгострокової сукупної пропозиції на рівні $Y=3000$, горизонтальна крива AS короткострокової сукупної пропозиції на рівні $P=1,0$; крива AD, що задана рівнянням $Y= 4,0 M/P$, де $M=600$.

Зовнішні чинники негативно вплинули на зростання цін, вони зросли до рівня 2,0, а потенційний рівень випуску скоротився до рівня $Y=2000$.

Визначте:

а) Нові рівноважні значення Y та P в короткостроковому та довгостроковому періодах за умови, що центральний банк не втручається в економіку (крива AD не переміщується);

б) За умови стабілізаційної політики центрального банку, яку додаткову кількість грошей він має випустити в обіг, щоб рівновага у короткостроковому періоді в економіці встановилася на рівні випуску $Y=3000$?

3.4. У гіпотетичній економіці країни Бета наявна така залежність між реальним обсягом національного виробництва та обсягом ресурсів, потрібних для його виробництва (див. табл.):

Обсяг ресурсів, од.	Реальний обсяг національного виробництва, од.
50	130
35	100
25	65

а) Який рівень продуктивності у цій економіці?

б) Які витрати виробництва на одиницю продукції, коли ціна одиниці ресурсу становить 2 грн.?

в) Нехай ціна ресурсу збільшилася з 2 до 4 грн. без зміни продуктивності. Якими тоді будуть нові витрати на одиницю продукції? У якому напрямі зміститься крива сукупної пропозиції через підвищення ціни ресурсу на дві гривні? Як ці зміни вплинуть на рівень цін і реальний обсяг виробництва?

3.5. Нехай економіка перебуває у стані тривалої рівноваги, яку описують: вертикальна крива AS довгострокової сукупної пропозиції на рівні $Y=2000$, горизонтальна крива AS короткострокової сукупної пропозиції на рівні $P=1,0$; крива AD задана рівнянням $Y=2,0 M/P$, де $M=1000$.

Зовнішні чинники змістили криву короткострокової сукупної пропозиції до рівня $P=1,25$.

а) Розрахуйте координати точки короткотермінової рівноваги в економіці після цінового збурення.

б) На скільки має збільшити пропозицію грошей Центральний банк, щоб відновити попередній рівень випуску в економіці?

Теми рефератів

1.«Економічна таблиця» Франсуа Кене як макроекономічне моделювання.

2.Мікроекономічні основи макроекономіки.

3.Інструменти ринкової саморегуляції та загальна рівновага в економіці.

4.Зміст та механізм дії закону граничної продуктивності факторів.

5.Класична модель загальної рівноваги в економіці і монетаризм.

6.Основні постулати класичної моделі макроекономічної рівноваги і сучасність.

7.Макроекономічний оптимум у класичній моделі.

Тема 4. Кейнсіанська модель макроекономічної рівноваги. «Кейнсіанський хрест»

1.Кейнсіанська модель макроекономічної рівноваги. Граничні схильності до споживання (MPC) та до заощаджень (MPS).

2.Моделі поведінки споживача. Кейнсіанська функція споживання. Теорія життєвого циклу.

3.Інвестиційні видатки. Інвестиції у товарні запаси та в основний капітал.

4.Метод визначення рівноважного ВВП «сукупні видатки—обсяг національного виробництва».

5.Метод рівноважного ВВП «вилучення—ін'єкції».

6.Ефект акселератора та ефект мультиплікатора.

7.Вплив зовнішньої торгівлі та державного сектору на рівноважний ВВП.

8.Макроекономічна рівновага у довгостроковому періоді. Рецесійний та інфляційний розриви. Парадокс ощадливості.

Література

Основна:

1. *Базилевич В. Д., Базилевич К. С., Баластрик Л. О.* Макроекономіка: Підручник / За ред. В. Д. Базилевича. – К.: Знання, 2007. – С. 143-211.
2. *Панчишин С.* Макроекономіка: Навч. посібник. Вид. 2-ге, стереотипне – К., Либідь, 2002. – С. 98-140; 221-252.
3. *Родіонова І. Ф.* Макроекономіка та економічна політика: Підручник. – К.: Таксон, 1996. – С. 28-39.
4. *Савченко А. Г.* Макроекономіка: Підручник. – К.: КНЕУ, 2005. – С. 168-238.

Додаткова:

1. *Гронтовська Г. Е., Косік А. Ф.* Макроекономіка. Навч. посібник – К.: Центр учбової літератури, 2010. – С. 101-261.
2. *Дорнбуш Рудігер, Фішер Стенлі* Макроекономіка / пер. з англ. В. Мусієнко, та В. Овсієнко. – К.: Основи, 1996. – С. 257-336.
3. *Економічна теорія: Підручник / За ред. В. М. Тарасевича.* – Київ: Центр навчальної літератури, 2009. – Гл. 16, 17.
4. *Макконнелл К., Брю С.* Экономикс: принципы, проблемы и политика. В 2-х т.: Пер. с англ. Т.1 – М.: Республика, 1992. – С. 193-241.
5. *Панчишин С.* Макроекономіка: Тести і задачі. – К.: Либідь, 2002. – С. 39-49; 71-81.
6. *Савченко А. Г., Пухтаєвич Г. О., Тітьонко О. М.* Макроекономіка: Підручник. – К.: Либідь, 1999. – С. 77-97; 123-147.

Завдання для самостійної роботи

- 4.1. У чому сутність «Кейнсіанського хреста» як моделі пояснення макроекономічної рівноваги на товарному ринку?
- 4.2. Поясніть, чим відрізняються APC і MPC? Чому сума MPC і MPS дорівнює одиниці?
- 4.3. Побудуйте графік моделі «видатки – обсяг виробництва» та поясніть на ньому роль незапланованих

інвестицій у товарні запаси за умови, коли фактичні сукупні видатки менші, ніж ВВП.

4.4. У якому співвідношенні перебувають фактичний і рівноважний ВВП, коли заплановані інвестиції менші від заощаджень, а фактичні інвестиції їм дорівнюють?

4.5. Чи вірно, що за допомогою «Кейнсіанського хреста» пояснюють механізм інфляції попиту, а модель «AD–AS» потрібна для аналізу інфляції видатків?

4.6. Яку роль відіграють державні податки та видатки у зміні макроекономічної рівноваги?

4.7. Що має зробити уряд для подолання інфляційного розриву у економіці:

- а) зменшити видатки і податки;
 - б) збільшити видатки і зменшити податки;
 - в) збільшити видатки і податки;
 - г) зменшити видатки та підвищити податки?
- Обґрунтуйте дії уряду.

Задачі

4.1. Функцію споживання у моделі «кейнсіанський хрест» описує таке рівняння: $C = 200 + 0,4 (Y - T)$. Заплановані інвестиції $I = 150$, державні видатки $G = 80$, податки $T = 60$.

Яке рівняння описує криву сукупного попиту (AD)?

Розрахуйте:

- а) рівень рівноважного доходу ($AD = Y$);
- б) зміну у рівноважному доході (випуску) за умови зростання податків на 33%.

4.2. Нехай ми маємо у розпорядженні такі параметри національної економіки:

$$Y = C + I$$

$$C = 100 + 0,7 Y$$

$$I = 20$$

Розрахуйте:

- а) рівноважний рівень доходу;
- б) рівноважний рівень заощаджень та споживання;
- в) Яким буде незапланований приріст запасів продукції, коли обсяги випуску будуть дорівнювати 500?

г) Коли автономні інвестиції зростуть у 2 рази, то якого значення набуде рівноважний обсяг випуску? Розрахуйте значення мультиплікатора автономних видатків. Проілюструйте графічно зміни рівня рівноваги.

4.3. Параметри економіки характеризують такі дані:

$$Y = C + I + G + X_n$$

$$C = 400 + 0,6Y_d$$

$$I = 250 + 0,2Y$$

$$X_n = 150 - 0,04Y$$

$$G = 200$$

$$t = 0,1$$

Розрахуйте:

а) рівноважний рівень доходу;

б) мультиплікатор автономних видатків.

4.4. Розрахуйте рівноважний рівень доходу і величину мультиплікатора автономних видатків, коли економіка має такі параметри:

$$Y = C + I + G + X_n$$

$$C = 400 + 0,9Y_d$$

$$I = 200 + 0,25Y$$

$$G = 200$$

$$X_n = 150 - 0,1Y$$

$$t = 0,2$$

4.5. Функцію запланованих видатків у моделі «кейнсіанський хрест» описує рівняння $AD = 310 + 0,5Y$, а фактичний випуск $Y = 600$. До яких дій за даних обставин будуть вдаватися підприємства за даних обставин: скорочувати чи збільшувати запаси товарів? Яким чином така ситуація вплине на загальний випуск? Зауважте, що в основу моделі «кейнсіанський хрест» покладено відмінності між фактичними та запланованими видатками.

Теми рефератів

1. Кейнсіанська теорія споживання.

2. «Загадка» Саймона Кузнеця.

3. Моделі споживчої поведінки в сучасній економічній науці.

4.Взаємозв'язок між моделями «Кейнсіанський хрест» і «AD-AS» у короткотривалому і довготривалому періодах.

Тема 5. Макроекономічна нестабільність: циклічність економічного розвитку

1. Економічний цикл, фази циклу та їх характеристика.

2.Теорії циклічного розвитку та їх класифікація. Види економічних циклів за тривалістю.

3.Теорія реального економічного циклу (РЕЦ). Основні наслідки порушення макроекономічної рівноваги.

4.Ринок праці. Соціально-економічні втрати від безробіття. Закон Оукена.

5.Соціально-економічні наслідки інфляції. Інфляція попиту та інфляція пропозиції.

6.Взаємозв'язок інфляції та безробіття. Крива А. Філіпса.

7.Антициклічне регулювання економіки. Боротьба з інфляцією та безробіттям.

Література

Основна:

1. *Базилевич В. Д., Базилевич К. С., Баластрик Л. О.* Макроекономіка: Підручник /За ред. В. Д. Базилевича. – К.: Знання, 2007. – С.337-395; 396-462.

2. *Панчишин С.* Макроекономіка: Навч. посібник. Вид. 2-ге, стереотипне – К., Либідь, 2002. – С. 296-328; С.329-365.

3. *Родіонова І. Ф.* Макроекономіка та економічна політика: Підручник. – К.: Таксон, 1996. – С. 87-138.

4. *Савченко А. Г.* Макроекономіка: Підручник. – К.: КНЕУ, 2005. – С. 64-86; С. 139-161; С. 258-263.

Додаткова:

1. *Гронтковська Г. Е., Косік А. Ф.* Макроекономіка. Навч. посібник – К.: Центр учбової літератури, 2010. – С. 262-290; 291-322.

2. *Дорнбуш Рудігер, Фішер Стенлі* Макроекономіка / пер. з англ. В. Мусієнко, та В. Овсієнко. – К.: Основи, 1996. – С. 495-570.

3. Економічна теорія: Підручник / За ред. В. М. Тарасевича. – Київ: Центр навчальної літератури, 2009. – Гл. 22.

4. *Макконнелл К., Брю С.* Экономикс: принципы, проблемы и политика. В 2-х т.: Пер. с англ. Т.1 – М.: Республика, 1992. – С. 154-174.

5. *Панчишин С.* Макроекономіка: Тести і задачі. – К.: Либідь, 2002. – С. 93-102; 103-112.

6. *Савченко А. Г., Пухтаєвич Г. О., Тітьонко О. М.* Макроекономіка: Підручник. – К.: Либідь, 1999. – С. 56-76.

Завдання для самостійної роботи

5.1. Чи вплинув перехід від індустріальної до інформаційної доби на якісні характеристики класичного економічного циклу та на зміну періодичності його спадів та піднесень?

5.2. Які з нижчеперелічених процесів належать до фази спаду, а які до фази піднесення:

- а) скорочення обсягів роздрібної продажі;
- б) зростання товарно-матеріальних запасів фірм;
- в) зростання приватних інвестицій;
- г) скорочення прибутків;
- ґ) зростання заощаджень;
- д) зростання податкових надходжень;
- е) зростання рівня цін;
- є) падіння курсу акцій;
- ж) зростання безробіття?

Відповіді обґрунтуйте.

5.3. Які з перерахованих явищ належать до неокласичного, а які до кейнсіанського тлумачення інфляції:

- а) знижено рівень оподаткування;
- б) домовленість про індексацію зарплати між профспілками і роботодавцями;
- в) збільшено норму банківських резервів комерційних банків;
- г) запропоновано продати облігації державного боргу?

5.4. Крива Філіпса передбачає, що коли безробіття високе, то інфляція низька і навпаки. Отже, чи можливо стверджувати,

що в економіці може спостерігатися або висока інфляція, або високе безробіття, але вони ніколи не можуть спостерігатися одночасно?

5.5. Чи можна стверджувати, що до тієї пори допоки ми не заперечуємо високу інфляцію, ми можемо досягти такого низького рівня безробіття, якого тільки забажаємо? Для цього тільки слід збільшити попит на товари і послуги, наприклад, засобами його державного стимулювання?

5.6. Перша група дослідників стверджує, що інфляцію можна знизити у довгостроковому плані і без зростання безробіття, а тому слід звести інфляцію до нуля. Друга група дослідників стверджує, що коли темпи інфляції зберігаються постійними, наприклад на рівні 3-4% , то до цього слід прагнути. До якої групи дослідників ви б пристали? Наведіть власні аргументи щодо довгострокових цілей економічної політики для зниження інфляції і безробіття.

5.7. Розглянемо економіку, де не існує різниці між минулою і сподіваною інфляцією ($\pi_e = \pi-1$). Економіка зазнає несприятливого шоку пропозиції, тому рівняння кривої сукупної пропозиції, що враховує x (параметр одноразового шоку), набуде такого вигляду:

$$\pi = \pi-1 + \lambda(Y-Y^*) + x$$

Проілюструйте: реакцію економіки на такий одноразовий шок, враховуючи, що величина x – додатна впродовж дії цього шоку.

Задачі

5.1. Населення держави Оранії нараховує 8,5 млн. чол. З них: діти до 16 років – 1,5 млн. чол.; особи, що перебувають у спец. закладах – 45 тис. чол.; задіяних неповний робочий день – 200 тис. чол. До праці у державі задіяно – 3,6 млн. чол., а вибули із складу робочої сили – 2,1 млн. чол. Номінальний обсяг ВВП у Оранії – 600 млрд. лудорів, природний рівень безробіття 4%, з нього фрикційне – 1%.

Визначити:

- а) рівень безробіття;
- б) рівень циклічного безробіття;
- в) кількість фрикційно-безробітних;
- г) втрати ВВП;

д) потенційний рівень ВВП.

5.2. Населення держави U : 246,120 млн. чол. Особи, що не досягли 16 років та особи у спеціальних закладах разом – 65,215 млн. чол.; особи, що вибули із складу робочої сили – 58,950 млн. чол.

Розрахуйте:

а) кількість робочої сили;

б) рівень безробіття;

коли відомо, що працюючими в державі є 112,725 млн. чол.

5.3. Використовуючи наведені в таблиці дані, розрахуйте та занесіть до неї відхилення фактичного ВВП від потенційного (за роками), коли відомо, що безробіття у 2017 році було на природному рівні, а коефіцієнт Оукена дорівнює 2,5.

Рік	Рівень безробіття (%)	Відхилення фактичного ВВП від потенційного (%)
2015	4,7	?
2016	5,0	?
2017	6,0	?
2018	6,5	?
2019	7,0	?

Визначте:

а) рівень потенційного ВВП у 2019 році, коли відомо, що у 2017 році величина фактичного рівня ВВП дорівнював 500 млрд. грн.;

б) рівень фактичного ВВП у 2016 і 2015 рр. за умови, що у 2017 році рівень ВВП дорівнював 750 млрд. грн. За даних умов також розрахуйте рівень потенційного ВВП у 2018 році.

5.4. Частка робочої сили в державі UA дорівнює 60%. Один зайнятий створює за рік продукції на 25 тис. грн. Фактичний ВВП країни становить 650 млн. грн. Природна норма безробіття – 3%, Визначте рівень безробіття і ВВП-розрив, коли відомо що населення держави UA становить 45 млн. чол.

5.5. Розрахуйте потенційний ВВП держави, коли в поточному році фактичний ВВП становив 2,5 трлн. грн., а коефіцієнт Оукена дорівнював 2,5%. Коли відомо, що природний рівень безробіття у державі дорівнює 4,5%, а фактичний 8%.

5.6. Нехай криву Філіпса описує рівняння:

$$gw = gw-1 - \varepsilon(u - u^*),$$

де u – рівень безробіття; u^* – природний рівень безробіття; ε – чутливість реагування заробітної плати (інфляції) до змін рівня безробіття.

Для економіки Оранії рівняння Філіпса набуде такого вигляду:

$$gw = gw-1 - 0,5(u - u^*)$$

Визначте, як змінювалася інфляція за роками, коли в перший рік вона складала 15%, а природний рівень безробіття – 7% та використовуючи наявну в таблиці інформацію, заповніть вільні клітини:

Рік	Рівень фактичного безробіття (%)	Циклічне безробіття (%)	Темпи інфляції (%)
2017	9,0	?	15,0
2018	11,0	?	?
2019	14,0	?	?

Яким буде залежність між інфляцією і безробіттям у короткостроковому та довгостроковому періодах?

5.7. В 2016 році безробіття становить 7%, а в наступному 2017 році його прагнуть знизити до 5%. Очікування є адаптивними, $\pi_e = \pi_{t-1}$, а інфляція у минулому періоді була 7%. Враховуючи, що $\beta = 0,5$,

а) порівняйте, якою буде інфляція від зниження безробіття до 5% за один рік з ситуацією, коли безробіття зменшать до 5% за три роки;

б) покажіть графічно траєкторію зростання ВВП для зазначених двох випадків.

Для розв'язку завдання, скористайтесь законом Оукена і рівнянням кривої Філіпса з урахуванням очікувань (сподівань), яке більше враховує рівень безробіття, а не ВВП:

$$\pi = \pi_e - \varepsilon(u - u^*) - \beta(u - u-1),$$

де π – темпи інфляції, π_e – тенденція інфляції, або сподівані темпи інфляції; u – рівень безробіття; u^* – природний рівень безробіття; коефіцієнт β показує як зміни рівня безробіття ($u-u-1$) позначаються на інфляції.

5.8. Криву Філіпса описує рівняння:

$$\pi_e = \pi - 1 - 0,75(u - 0,075)$$

Розрахуйте:

а) яким має бути циклічне безробіття в поточному році, щоб рівень інфляції знизився у порівнянні з попереднім роком на 7,5%;

б) якщо у відповідності до закону Оукена відхилення безробіття від природного рівня на 1% відповідає зміні ВВП на 2%, то яким буде коефіцієнт втрат від боротьби з інфляцією?

Теми рефератів

1. Сучасна та класична теорії економічного циклу: порівняльна характеристика.
2. Концепція економічного циклу Фрідріха фон Гаєка.
3. Концепція циклічних коливань Михайла Туган-Барановського.
4. Неокласична модель реального економічного циклу (РЕЦ) та її критика.
5. Сучасні кейнсіанські моделі циклічних коливань.
6. Інструменти антициклічного регулювання економіки в сучасній Україні.

Тема 6. Держава у системі макроекономічного регулювання

1. Сутність і об'єктивна необхідність державного регулювання економіки, його цілі, функції та межі.
2. Теорія суспільного вибору.
3. Роль і функції держави у сучасній ринковій економіці.
4. Модель прийняття економічних рішень Яна Тінбергена.
5. Ефективність економічної політики. Закон А. Вагнера.
6. Економічна ефективність господарської системи. Оптимум В. Парето

Література

Основна:

1. *Базилевич В. Д., Базилевич К. С., Баластрик Л. О.* Макроекономіка: Підручник / За ред. В. Д. Базилевича. – К.: Знання, 2007. – С. 497-540.
2. *Макконнелл К., Брю С.* Экономикс: принципы, проблемы и политика. В 2-х т.: Пер. с англ. Т.1 – М.: Республика, 1992. – С. 94-104; 117-130.
3. *Панчишин С.* Макроекономіка: Навч. посібник. Вид. 2-ге, стереотипне – К., Либідь, 2002. – С. 41-43; 237-240.
4. *Родіонова І. Ф.* Макроекономіка та економічна політика: Підручник. – К.: Таксон, 1996. – С. 139-158.
5. *Савченко А. Г.* Макроекономіка: Підручник. – К.: КНЕУ, 2005. – С. 268-290.

Додаткова:

1. *Гронтковська Г. Е., Косік А. Ф.* Макроекономіка. Навч. посібник – К.: Центр учбової літератури, 2010. – С. 156-177.
2. *Дорнбуш Рудігер, Фішер Стенлі* Макроекономіка / пер. з англ. В. Мусієнко, та В. Овсієнко. – К.: Основи, 1996. – С. 604-605; 705.
3. Економічна теорія: Підручник / За ред. В. М. Тарасевича. – Київ: Центр навчальної літератури, 2009. – Гл. 17.
4. *Панчишин С.* Макроекономіка: Тести і задачі. – К.: Либідь, 2002. – С. 113-134; 158-168.
5. *Савченко А. Г., Пухтаєвич Г. О., Тітьонко О. М.* Макроекономіка: Підручник. – К.: Либідь, 1999. – С. 148-168.

Завдання для самостійної роботи

6.1. Чому на гривню, яку витрачає уряд, суспільство отримує, як правило, менше продукції і послуг, ніж на гривню, витрачену приватним підприємством? У чому приховуються глибинні причини такого стану речей?

6.2. Розкрийте основні властивості суспільних (громадських) благ. Якими засобами уряд намагається забезпечити соціум суспільними благами? Які з нижчеперелічених благ мають бути забезпечені за допомогою

ринкового механізму, а до виробництва яких має долучитися держава: 1) мости; 2) автостоянки; 3) медичне обслуговування; 4) житло; 5) контроль над повітряним транспортом; 6) хліб; 7) бібліотеки; 8) освітні послуги? Відповіді обґрунтуйте.

6.3. Порівняйте вплив трансфертних платежів та вплив державної закупівлі товарів і послуг на зростання урядових видатків в економіці. Чому важливо розмежовувати названі впливи?

6.4. У чому полягає відмінність між регресивним, прогресивним і пропорційним оподаткуванням? Який характер оподаткування використано в податковій системі України?

6.5. Які аргументи наводять прихильники теорії суспільного вибору, пояснюючи фіаско держави? Що таке внутрішній та зовнішній лаги в економічних діях уряду?

6.6. Чим відрізняються взаємозалежні, взаємодоповнюючі та нейтральні цілі в моделі економічної політики у моделі Яна Тінбергена? Наведіть приклади таких цілей. Скільки і які елементи пропонував використовувати у цільовій функції вчений? Чим можна пояснити скорочення одночасно сформульованих цілей економічної політики з плином часу?

6.7. У чому проявляються основні розбіжності між кейнсіанською і монетарною теоріями щодо державного регулювання економіки?

6.8. Розкрийте і порівняйте концептуальні підходи Ентоні Даунса та Кеннета Ерроу в межах теорії суспільного вибору. Чи можна на підставі зроблених вченими висновків заперечувати чи відкидати необхідність державного втручання в економічні процеси?

Теми рефератів

1. Порівняльний аналіз неокласичної та інституційної теорії держави.

2. Державний сектор економіки у дослідженнях Джозефа Стігліца.

3. Роль політичних інституцій у формуванні ринкового інституційного середовища.

4. Економіка добробуту: ефективність проти рівності.

5. Економічне обґрунтування існування уряду.

Тема 7. Модель «IS-LM». Монетарна та фінансова політика держави

1. Модель макроекономічної рівноваги «IS-LM» як теоретична основа економічної політики.

2. Рівновага товарного, грошового та зовнішнього ринків (модель Манделла – Флемінга).

3. Теоретичні основи, мета та особливості застосування інструментів грошово-кредитної політики.

4. Монетарна політика центрального банку. Мультиплікатор грошової бази. Мультиплікатор процентної ставки.

5. Передавальний механізм та ефективність монетарної політики.

6. Теоретичні основи, мета та інструменти фінансової політики. Мультиплікатор податків. Мультиплікатор державних видатків.

7. Податкова система. Крива Лаффера. Дискреційна та недискреційна фінансова політика.

8. Теоретичні основи та мета стабілізаційної політики.

Література

Основна:

1. *Базилевич В. Д., Базилевич К. С., Баластрик Л. О.* Макроекономіка: Підручник /За ред. В. Д. Базилевича. – К.: Знання, 2007. – С.541-595; С.596-644; С. 645-677.

2. *Панчишин С.* Макроекономіка: Навч. посібник. Вид. 2-ге, стереотипне – К., Либідь, 2002. – С. 280–290; 366-401; С. 402-434; С. 476-515.

3. *Родіонова І. Ф.* Макроекономіка та економічна політика: Підручник. – К.: Таксон, 1996. – С. 40-66; С. 139-192.

4. *Савченко А. Г.* Макроекономіка: Підручник. – К.: КНЕУ, 2005. – С. 291-417.

Додаткова:

1. *Гронтовська Г. Е., Косік А. Ф.* Макроекономіка. Навч. посібник – К.: Центр учбової літератури, 2010. – С. 233-261; 406-431; 535-622.

2. *Дорнбуш Рудігер, Фішер Стенлі* Макроекономіка / пер. з англ. В. Мусієнко, та В. Овсієнко. – К.: Основи, 1996. – С.153-176; 417-456; 571-612; 653-690.
3. Економічна теорія: Підручник / За ред. В. М. Тарасевича. – Київ: Центр навчальної літератури, 2009. – Гл. 18,19,21.
4. *Макконнелл К., Брю С.* Экономикс: принципы, проблемы и политика. В 2-х т.: Пер. с англ. Т.1 – М.: Республика, 1992. – С.242-262; 298-318.
5. *Панчишин С.* Макроекономіка: Тести і задачі. – К.: Либідь, 2002. – С.113-123; 124-134;147-157.
6. *Савченко А. Г., Пухтаєвич Г. О., Тітьонко О. М.* Макроекономіка: Підручник. – К.: Либідь, 1999. – С. 170-193; 194-218; 219-243.

Завдання для самостійної роботи

7.1. Яким чином норма відсотку впливає на рівень запланованих інвестицій? Який зміст ми вкладаємо у вираз «за інших рівних умов», коли будуємо графіки запланованих інвестицій та кривої IS?

7.2. Чому рівновага на ринку грошей враховує наявність вищої норми відсотка за більш високого рівня національного доходу? Які передбачено «інші рівні умови» при побудові графіку кривої LM?

7.3. У чому полягає вплив фінансової політики протягом тривалого проміжку часу на реальний обсяг виробництва та його структуру, а також на рівень цін і норму проценту в моделі «IS–LM» з гнучкими цінами?

7.4. Наведіть приклади тактичних, проміжних і кінцевих цілей грошово-кредитної політики?

7.5. В межах моделі «IS–LM» з гнучкими цінами за інших рівних умов продемонструйте яким є вплив зростання дефіциту державного бюджету на короткострокових та довготривалих часових проміжках на: а) реальний обсяг виробництва; б) рівень цін; в) норму відсотка; г) темпи зростання природного рівня обсягу виробництва; д)структуру випуску національного продукту?

7.6. Наведіть перелік засобів, які обмежують зростання цін. Для яких ще цілей, крім запобігання інфляції, можливо використовувати скорочення пропозиції грошей? Від яких

причин може залежати вибір інструментів грошово-кредитної політики?

7.7. Чому виникає суперечність між політикою високих соціальних гарантій і політикою на зростання ефективності національної економіки? Поясніть і обґрунтуйте причини такої суперечності між цілями економічної політики.

7.8. Розкрийте дію передаточного механізму грошової політики. Дотримання яких умов потрібно для його ефективного функціонування?

7.9. Чи засвідчує скорочення пропозиції грошей вилучення готівки з обігу та розміщення їх у банківській сфері? Якої інформації не вистачає щоб ствердно відповісти на дане запитання?

7.10. Які причини можуть спонукати банки до зберігання надлишкових резервів, не використовуючи їх для отримання доходів?

7.11. До загальних державних видатків зараховують як державну закупівлю товарів в і послуг, так і трансфертні платежі. Чому так важливо для обрання інструментів фінансової політики проводити відмінності між державними закупівлями та трансфертами?

7.12. З перерахованих нижче індикаторів назвіть такий, який найкраще відповідає критерію ефективності фінансової політики:

а) рівень інфляційного впливу вбудованих стабілізаторів в економіці з повною зайнятістю ресурсів;

б) розмір фактичного дефіциту при повній зайнятості ресурсів;

в) рівень фактичного дефіциту (профіциту) державного бюджету;

г) рівень особистого податку з фізичних осіб.

Відповідь аргументуйте.

Задачі

7.1. У закритій економіці гранична схильність до споживання дорівнює 0,85, а автономне споживання (C_0) дорівнює 500. Функція інвестицій $I = 1000 - 10r$; а функція податків $T = 40 + 0,2Y$. Державна закупівля товарів і послуг –

1200. Реальний попит на гроші $(\frac{M}{P})^d = 0,1Y - 20r$, а номінальна пропозиція грошей – 2500. Рівень цін – 4.

Визначити:

- а) рівняння кривої IS;
- б) рівняння кривої LM;
- в) чому дорівнює ефективна ставка відсотку?
- г) чому дорівнює ефективний рівень доходу?

Уявимо, що державна закупівля товарів і послуг зросла на

74.

Розрахуйте:

- а) нове рівняння кривої IS;
- б) нову ефективну ставку відсотку;
- в) новий ефективний рівень доходу;
- г) мультиплікатор автономних видатків.

7.2. У закритій економіці реальний попит на гроші $(\frac{M}{P})^d = 0,2Y - 10r$, а номінальна пропозиція грошей – 4000. Гранична схильність до споживання дорівнює 0,8; а автономне споживання (C_0) дорівнює 600. Державна закупівля товарів і послуг – 1200. Функція податків $T = 40 + 0,15Y$. Функція інвестицій $I = 1500 - 12r$. Рівень цін – 2.

Визначити:

- а) чому дорівнює ефективна ставка відсотку?
- б) чому дорівнює ефективний рівень доходу?
- в) рівняння кривої IS;
- г) рівняння кривої LM.

Нехай державна закупівля товарів і послуг зросла на 28. Що потрібно знати, щоб розрахувати а) ефект витіснення; б) зміну пропозиції грошей для його нейтралізації?

7.3. У закритій економіці державна закупівля товарів і послуг – 1801. Функція податків $T = 10 + 0,375Y$. Функція інвестицій $I = 1200 - 20r$. Гранична схильність до споживання дорівнює 0,6; а автономне споживання (C_0) дорівнює 700. Реальний попит на гроші $(\frac{M}{P})^d = 0,2Y - 30r$, а номінальна пропозиція грошей – 1200. Рівень цін – 2.

Визначити:

- а) рівняння кривої IS;
- б) рівняння кривої LM;

в) чому дорівнює ефективна ставка відсотку?

г) чому дорівнює ефективний рівень доходу?

Якщо державна закупівля товарів і послуг зростає на 91, то яким буде а) мультиплікатор автономних витратів; б) нове рівняння кривої IS?

7.4. Економіку держави UA описують такі параметри:

Споживання: $C = 10 + 0,7(Y - T + F)$; інвестиції: $I = 60$; податки: $T = 35$; трансферти: $F = 10$; державні витрати $G = 30$.

Розрахуйте рівноважний рівень доходу. Як зміняться макроекономічні параметри за таких дій уряду:

I. Збільшення податків на 10 (за рівня державних витратів $G = 30$):

а) як зміниться рівноважний рівень доходу?

б) як це вплине на криву запланованих витратів?

в) розрахуйте величину мультиплікатора податків;

г) яким чином це вплине на сальдо державного бюджету?

II. Щоб стимулювати економіку уряд збільшує державні витрати до 50:

а) розрахуйте величину мультиплікатора державних витратів;

б) як зміниться рівноважний рівень доходу?

в) як це вплине на криву запланованих витратів?

г) яким чином це вплине на сальдо державного бюджету?

III. Уряд одночасно збільшує державні витрати до 40, а податки з 35 до 40 (за рівня державних витратів $G = 30$):

а) що відбудеться з кривою запланованих витратів?

б) яким чином проявить себе ефект мультиплікатора?

в) як зміниться рівноважний рівень доходу?

г) яким чином це вплине на сальдо державного бюджету?

7.5. Економіку держави UA описують такі параметри:

Реальний обсяг ВВП дорівнює 2200, а потенційний – 2600. Державна закупівля товарів і послуг – 500. Функція трансфертів має вигляд: $F = 0,2Y$, а функція податків – $T = 0,4Y$. Борг державного бюджету $D = 1000$ за ставки відсотку $r = 10\%$. Рівень цін – 1. Дайте відповідь на запитання:

а) позитивним чи негативним є сальдо державного бюджету?

б) Яким є величина структурного дефіциту бюджету?

в) Яким є величина структурного дефіциту бюджету?

7.6. Відбулися такі зміни в грошово-кредитній політиці: коефіцієнт депонування (cr) збільшився, а норма резервування та грошова база залишилися без змін. З'ясуйте як ці зміни вплинуть на мультиплікатор грошей та яких змін при цьому зазнає пропозиція грошей.

7.7. Обов'язкова норма резервування (rr) дорівнює 0,25, а обсяг депозитів у два рази перевищує обсяг готівки. Розрахуйте мультиплікатор грошей з урахуванням готівки.

7.8. Яким буде загальний приріст грошової маси в державі Альфа, коли обов'язкова норма резервування (rr) дорівнює 10%, а початкове збільшення депозитів дорівнює 0,2 млрд. ауриків?

7.9. Пропозицію грошей в економіці визначає формула $M^s = 700 + 10i$ Попит на гроші для угод визначає формула $M_1^d = 0,5Y$, а на фінансові активи $M_2^d = 500 - 5i$

Розрахуйте:

а) рівноважну процентну ставку в економіці, коли ВВП дорівнює 1000 од.;

б) рівень ВВП в економіці, за незмінної ставки відсотку, при збільшенні грошової маси на 100 од.

7.10. Економіка держави У перебуває у стані довготривалої рівноваги, який визначає рівень ставки відсотку – 5 та потенційний ВВП – 8000 ауриків. Швидкість обігу ауриків – 10 оборотів за рік. Рівень цін – 1. Спекулятивний попит на гроші визначає формула: $M^d = 300 - 40i$.

Як зміниться рівень цін в економіці, коли за незмінної ставки відсотку національний банк здійснить додаткову емісію 200 ауриків?

Теми рефератів

1. Проблеми економічної політики в перехідних економіках.
2. Стимулююча грошово-кредитна політика при зміні рівня цін.

3. Кейнсіанська та монетаристська інтерпретації моделі «IS–LM»

4. Ефективність фіскальної політики з поглядів кейнсіанства і монетаризму.

5. Концепція змішаної економіки: проблеми і переваги.

Тема 8. Економічне зростання

1. Економічне зростання та його фактори. Крива виробничих можливостей.

2. Загальна характеристика виробничої функції Кобба-Дугласа.

3. Некейнсіанські теорії економічного зростання у довготривалому періоді Євсея Домара та Роя Харрода.

4. Неокласична модель економічного зростання Роберта Солоу.

5. Народонаселення та економічне зростання.

Література

Основна:

1. *Базилевич В. Д., Базилевич К. С., Баластрик Л. О.* Макроекономіка: Підручник / За ред. В. Д. Базилевича. – К.: Знання, 2007. – С. 463-496.

2. *Панчишин С.* Макроекономіка: Навч. посібник. Вид. 2-ге, стереотипне – К., Либідь, 2002. – С. 141-181.

3. *Родіонова І. Ф.* Макроекономіка та економічна політика: Підручник. – К.: Таксон, 1996. – С. 193-232.

4. *Савченко А. Г.* Макроекономіка: Підручник. – К.: КНЕУ, 2005. – С. 239-257.

Додаткова:

1. *Гронтковська Г. Е., Косік А. Ф.* Макроекономіка. Навч. посібник – К.: Центр учбової літератури, 2010. – С. 323-354.

2. *Дорнбуш Рудігер, Фішер Стенлі* Макроекономіка / пер. з англ. В. Мусієнко, та В. Овсієнко. – К.: Основи, 1996. – С. 691-727.

3. *Економічна теорія: Підручник / За ред. В. М. Тарасевича.* – Київ: Центр навчальної літератури, 2009. – Гл. 23.

4. Макконнелл К., Брю С. Экономикс: принципы, проблемы и политика. В 2-х т.: Пер. с англ. Т.1 – М.: Республика, 1992. – С.380-394.

5. Панчишин С. Макроекономіка: Тести і задачі. – К.: Либідь, 2002. – С.50-59.

6. Савченко А. Г., Пухтаєвич Г. О., Тітьонко О. М. Макроекономіка: Підручник. – К.: Либідь, 1999. – С. 264-284.

Завдання для самостійної роботи

8.1. За допомогою яких інструментів економічної політики держава може впливати на норму заощаджень, яка є одним з визначальних параметрів економічного зростання? Чи можливо за допомогою такої політики забезпечити рівень інвестицій, який би дорівнював рівню заощаджень?

8.2. Поясніть відмінність між категоріями: «економічний розвиток» і «економічне зростання»?

8.3. Якщо дві держави мають однакові економічні параметри розвитку: норми заощадження, темпи приросту населення, темпи зростання технологічного прогресу, але мають відмінності щодо рівня кваліфікації робочої сили, то чи будуть у них, згідно моделі Р. Солоу, відмінними темпи зростання ВВП та темпи зростання доходу на душу населення? Відповідь обґрунтуйте.

8.4. Наведіть аргументи щодо необхідності рівності між заощадженнями і запланованими інвестиціями в моделях економічного зростання? Які чинники можуть перешкоджати переходу заощаджень в інвестиції?

8.5. У чому полягає відмінність між «гарантованим», «фактичним» та «природним» темпами економічного зростання в моделі Р. Харрода? Яке співвідношення між названими темпами властиве буму, яке – депресії, а яке – ідеальному стану економіки?

8.6. Чи впливають на темпи економічного зростання у довгостроковій перспективі:

- а) освітні програми і програми науково-технічних досліджень;
- б) фіскальна політика;
- в) програми контролю за приростом населення;
- г) політика регулювання ринку праці;

д) монетарна політика?

Відповідь аргументуйте.

8.7. Як відсутність науково-технічного прогресу з часом впливає на показник ВВП на душу населення і на весь ВВП?

8.8. Розкрийте вплив норми заощаджень на рівень ВВП та на темпи приросту ВВП на душу населення у довгостроковому періоді.

8.9. Чи вірним є таке твердження: «Чим нижчий рівень доходу, тим вищі темпи приросту ВВП»?

Задачі

8.1. У закритій економіці гранична схильність до заощадження дорівнює 0,2, а норма амортизації дорівнює 0,05. Макроекономічна виробнича функція: $y = 2k^{0.5}$, де y – випуск на душу населення, а k – капіталоозброєність на найманого працівника. Визначити: а) стійкий рівень капіталоозброєності за «золотим правилом»; б) якою має бути гранична схильність до заощаджень, щоб досягти такого рівня капіталоозброєності?

8.2. У економіці держави Альфа гранична схильність до заощадження дорівнює 0,25, а норма амортизації дорівнює 0,2. Виробнича функція $y = 4k^{0.4}$, де y – випуск на душу населення, а k – капіталоозброєність на найманого працівника. Визначити: а) стійкий рівень капіталоозброєності за «золотим правилом»; б) якою має бути гранична схильність до заощаджень, щоб досягти такого рівня капіталоозброєності?

8.3. Частка споживання у національному доході держави F складає 80%. Капіталомісткість дорівнює 5. Розрахуйте темп зростання інвестицій, що необхідні для збалансованого зростання економіки, використовуючи формулу рівноважного економічного зростання Є. Домара.

8.4. Економіку держави UA описують такі параметри: гранична схильність до споживання складає 15%, а коефіцієнт k (частка приросту капіталу у прирості продукту) змінився з 3,1 до 3,5. Яким чином це вплине на економічне зростання у відповідності до моделі Харрода–Домара?

8.5. Економіку держави F описують такі параметри: норма заощаджень у національному доході дорівнює 20%, а акселератор дорівнює 2. Рівноважний обсяг національного доходу в період часу t_0 дорівнює 140 млрд. франків. Яким має бути рівноважний темп приросту Y ? Використовуючи модель економічного зростання Р. Харрода, розрахуйте рівноважний обсяг національного доходу та попит на інвестиції в період часу t_1 .

8.6. У економіці держави U функція заощаджень має вигляд $S = 0,11Y$, а заплановані інвестиції фірм складають 220. Якого обсягу виробництва треба досягти, щоб забезпечити рівновагу між заощадженнями та інвестиціями?

8.7. Економіку держави U описує виробнича функція $y = k^{0,5}$. Норма заощаджень дорівнює 0,4, а норма амортизації (норма вибуття) дорівнює 0,1. Яке значення коефіцієнту k (частка приросту капіталу у прирості продукту) забезпечить для економіки, згідно моделі Р. Солоу, стійке становище?

8.8. Виробнича функція держави U має вигляд $y = k^{1/3}$. На основі моделі Р. Солоу розрахуйте стійкий рівень капіталоозброєності, коли відомо, що норма заощаджень в економіці дорівнює 0,3, а норма амортизації дорівнює 0,1.

8.9. Виробнича функція держави U має вигляд: $Y = K^{1/2} L^{1/2}$. Норма заощаджень (s) дорівнює 0,2, норма вибуття d – 5%, темп приросту населення дорівнює 2% за рік. Ключовим джерелом економічного зростання, за Р. Солоу, є темп технологічного прогресу (g), який у державі U дорівнює 3%.

Розрахуйте: а) запас капіталу і обсяг випуску в розрахунку на одного зайнятого за стійкого рівня; б) відповідність «золотому правилу» стійкого рівня капіталоозброєності, що відповідає максимальному обсягу споживання; в) рівень норми заощадження у відповідності до «золотого правила».

Теми рефератів:

1. Місце технічного прогресу в ендогенних моделях економічного зростання.

- 2.Інституційні аспекти економічного зростання.
- 3.Державна політика стимуляції економічного зростання.
- 4.«Золоте правило нагромадження» Е. Фелпса.
- 5.Економічне зростання в концепції Елвіна Ґансена.
- 6.Система індикаторів економічного зростання.
- 7.Інноваційна теорія зростання Йозефа Шумпетера.

Вимоги до підготовки та оформлення есе

Загальні вимоги. Есе - самостійна письмова робота студента з курсу макроекономіки. Есе передбачає:

- 1) *тезисне викладення* вивченої та опрацьованої важливої глави (або статті) з праць класиків макроекономічного аналізу;
- 2) *самостійний макроекономічний аналіз* актуальних проблем економіки України на основі матеріалу, отриманого у процесі вивчення базової глави (статті) та опрацювання спеціальної літератури з макроекономіки;
- 3) *висновки*, у яких у короткій формі мають бути викладені результати аналізу проблеми дослідження.

Структура есе має містити такі обов'язкові елементи:

Вступ, де у короткій змістовній формі визначається і обґрунтовується актуальність теми та чітко окреслюється мета дослідження та його зв'язок з базовою працею. Отже, у вступі слід обов'язково підкреслити, чому дослідження є «цікавим і має значення».

1.Тези базової праці (глави, статті) обов'язково повинні розкривати постулати та основні принципи, які автор потім має використати у основній частині. Для цього їх слід пронумерувати, щоб автор міг апелювати до них у своєму дослідженні (наприклад: «згідно п.3»)

2. Основна частина. Щоб досягти поставленої мети, основна частина має розкривати вузлові аспекти обраної теми. Тут автору потрібно висвітлити та обґрунтувати логіку власного бачення проблеми. Рекомендуємо обирати і дослідити конкретну макроекономічну проблему актуальну для сучасної України.

Висновки мають узгоджуватися із метою есе та коротко узагальнювати результати макроекономічного аналізу проблеми, яку автор досліджував в основній частині і/або окреслити шляхи її вирішення.

Список використаної літератури повинен містити перелік реально опрацьованих і використаних в дослідженні літературних джерел, на які автор посилається в основній частині, враховуючи також посилання на електронні джерела з Інтернету. Список має бути належним чином оформлений у відповідності до наявних стандартів. Підкреслимо: кількість

використаних джерел певною мірою засвідчує рівень розгляду проблеми автором.

Вимоги щодо оформлення есе. Есе повинно бути надруковане українською мовою на аркуші формату А4 з використанням шрифту Times New Roman (розмір 12, інтервал полуторний). За обсягом есе має бути до 15000 знаків (бл.12-14 стор.).

Цитування використовують з метою максимально точної передачі позиції вченого, який є компетентним у досліджуваній проблемі.

Правила цитування: 1) цитата повинна відповідати тексту джерела, із якого її використали; 2) цитувати автора бажано безпосередньо з його творів; 3) не слід спотворювати думку автора. Всередині основного тексту цитати беруться в лапки. З великої літери вони починаються у тих випадках, коли цитата відкриває собою фразу або після двокрапки, якщо і в джерелі вона починається із прописної. Перше слово цитати, що органічно входить до синтаксичної будови фрази основного тексту, пишеться із рядової букви, навіть якщо в першоджерелі текст починається з прописної. Як знак пропуску тексту в цитаті використовуються три крапки.

Всі цитати, цифрові та ілюстративні матеріали обов'язково мають супроводжуватися точними посиланнями на джерела. Список використаної літератури має бути пронумерований. У тексті в квадратних дужках вказується порядковий номер джерела, на яке зроблено посилання, і номери сторінки.

Наприклад:

у тексті есе:

«Модель Манделла-Флемінга була розроблена на початку 60-х років. Вона використовує і розвиває відому вже нам модель IS-LM. Цей розвиток полягає у тому, що до моделі включено нові змінні: чистий експорт, світову ставку процента та курс національної валюти. Модель розрахована на малу відкриту економіку». [8, с. 55].

у списку використаної літератури:

... 8. Родіонова І. Ф. Макроекономіка та економічна політика: Підручник. – К.: Таксон, 1996 – 240 с.

Титульний аркуш есе оформлюється згідно наведеного зразка (див. С. 52).

Міністерство освіти і науки України
Житомирський державний технологічний університет
Факультет економіки і менеджменту
Кафедра економіки та підприємництва

ECE
з макроекономіки

**Економіка України у контексті моделі
економічного зростання Є. Домара**

**(на основі статті: Evsey D. Domar. Capital
Expansion, Rate of Growth, and Employment
Econometrica, Vol. 14, No. 2. Apr., 1946)**

Автор: студентка IV курсу
групи ЕП-42
МАКСИМЧУК НАДІЯ

Житомир 2018

Вибір і формулювання теми есе. Тему есе автор обирає самостійно.

У назві теми в обов'язковому порядку мають бути зазначені: 1) проблема, що підлягає аналізу (інфляція, безробіття, монетарна політика, фіскальна політика, економічне зростання, сталий розвиток, трансакційні видатки тощо); 2) базова праця (частина праці) з прізвищем автора, концептуальні підходи якого будуть покладені в основу дослідження.

Наприклад:

1. Економіка України у контексті моделі економічного зростання Є. Домара (на основі статті: Evsey D. Domar. Capital Expansion, Rate of Growth, and Employment *Econometrica*, Vol. 14, No. 2. Apr., 1946).

2. Макроекономічна політика у площині забезпечення добробуту громадян (за статтею Джона Р. Гікса «Основи економіки добробуту» *Economic Journal*, 1939, 49, Desember).

Список рекомендованих авторів для підготовки тез, як основи макроекономічного аналізу в основній частині есе:

1. Леон Вальрас
2. Вільям Стенлі Джевонс
3. Вільфредо Парето
4. Ірвін Фшер
5. Йозеф Алоїз Шумпетер
6. Джон Мейнард Кейнс
7. Рой Хоутрі
8. Михайло Туган-Барановський
9. Ніколай Кондратьєв
10. Фрідріх фон Гайек (Хаск)
11. Артур Оукен
12. Олбан Вільям Філіпс
13. Джозефі Стігліц
14. Ян Тінберген
15. Адольф Вагнер
16. Рой Гаррод (Харод)
17. Елвін Хансен (Хансен)
18. Джон Гікс (Хікс)
19. Роберт М. Солоу
20. Євсій Домар

Приклад висновків до есе (на основі наукового дослідження студентки Максимчук Надії «Особливості застосування моделі економічного зростання Домара–Харрода до національної економіки України»):

Отже, держава покликана сприяти економічному зростанню через належне виконання таких своїх функцій: забезпечення сприятливого інвестиційного клімату, скеровування інвестицій приватного та іноземного сектору у розвиток наукомістких галузей та галузей, що визначають науково-технічний прогрес, оскільки державне інвестування навіть у невеликих обсягах може бути джерелом значного мультиплікативного ефекту (див. рис. 1).

Практичне застосування моделей Є. Домара і Р. Харрода до економіки України виявило тотожні кількісні результати, що засвідчує ґрунтовність методологічної бази неокейнсіанства для можливого вдосконалення запропонованих моделей та їх поточного використання для потреб макроекономічного аналізу. Залучення держави як інвестора до моделей Домара-Харрода розширює можливості їх використання через подолання окремих встановлених ними обмежень. Запропонована вдосконалена модель коректніше враховує можливості держави для забезпечення динаміки економічного зростання в умовах інерційності пострадянської економіки. Національна економіка протягом останнього десятиліття демонструє тенденцію нестійкого економічного зростання і корелює з обсягами інвестування, які визначено його рушійним фактором.

Рис. 1. Вдосконалення моделі Домара-Харрода

Вимоги до термінів та порядок подання есе.

Виконане і оформлене у відповідності до вимог есе подається на кафедру для реєстрації не пізніше обумовленого викладачем терміну. Оцінка за есе, які не надійшли на кафедру пізніше зазначеного терміну, знижується на 50% балів.

В процесі підготовки есе студент може отримати роз'яснення незрозумілих питань на кафедрі в години відведені для консультацій відповідно до графіку.

Рекомендована література для підготовки есе

1. ECONOMICUS: Вехи экономической мысли. Режим доступа: <https://sites.google.com/a/economicus.org/economicus/vehi-ekonomiceskoj-mysli>.
2. Блауг М. Економічна теорія в ретроспективі / Пер. з англ. І.Дзюб. - К.:Основи, 2001.-670 с.
3. Вальрас Л. Элементы чистой политической экономии. – М.: Изограф, 2000. – 448 с.
4. Вільямсон О. Е. Економічні інституції капіталізму: Фірми, маркетинг, укладання контрактів. – К.: АртЕк. 2001. – 472 с
5. Гайек, Фрідріх А. Право, законодавство і свобода. Нове визначення ліберальних принципів справедливості і політичної економії. Пер. з англ. В. Дмитрук. – Київ: Аквілон-Прес, 2000. 448 с.
6. Гаврилишин Б. Дороговкази в майбутнє / пер. з англ. Л. Л. Лещенко. – К.: Основи. – 238 с.
7. Гелбрейт, Дж. К. Суспільство блага. Пора гуманності. – К.: Видавничий дім «Скарби», 2003. – 160 с.
8. Гэлбрейт Дж. К. Новое индустриальное общество. – М.: Прогресс, 1969.
9. Гэлбрейт Дж. К. Экономические теории и цели общества. – М.: Прогресс, 1976.
10. Кейнс, Дж. М. Общая теория занятости, процента и денег, – М.: Прогресс, 1978. – 496 с.
11. Кейнс, Дж. М. Избранные произведения: пер с англ. / Предисл., коммент., сост.: А. Г. Худокормов.– М.: Экономика, 1993. – 543 с.

12. Корнаи Я. Путь к свободной экономике. Страстное слово в защиту экономических преобразований – М.: Экономика, 1990. – 149 с.
13. Мизес, Л. фон Всемогущее правительство: Тотальное государство и тотальная война / Людвиг фон Мизес: пер. с англ. – Челябинск, Социум, 2006.
14. Норт, Даглас. Інституції, інституційна зміна та функціонування економіки / Пер. з англ. І. Дзюб. – К.: Основи, 2000. – 198 с.
15. Ойкен В. Основные принципы экономической политики: Пер. с нем. / Общ. ред. Л. И. Цедилина и др. – М.: Прогресс. Универс, 1995. – 496 с.
16. Пигу А. Экономическая теория благосостояния: В 2 т. - М.: Прогресс, 1985.
17. Панорама экономической мысли конца XX столетия. / Под ред. Д.Гринзюэя, М. Блини, И. Стюарта. В 2-х т. Пер. с англ. В.С. Автономова и С.А. Афонцева. – СПб.:Экономическая школа, 2002. – т. 1. – 668 с.; – т. 2. – 387 с.
18. Природа фірми: Походження, еволюція і розвиток / За ред. О. Е. Вільямсона, С. Дж. Вінтера; Пер. з англ. А. В. Куликова; Наук. ред. пер. В. П. Кузьменко. – К.: А.С.К., 2002. – 336 с.
19. Стігліц, Джозеф Е. Економіка державного сектора : пер. с англ. / Джозеф Е. Стігліц ; Пер. А. Олійник, Р. Скільський. – Київ : Основи, 1998. – 854 с.
20. Туган-Барановський М. І. Основи політичної економії. Наук. Ред., автор перед. і вступ. статті С. М. Злупко – Львів: Вид. центр ЛНУ ім. Івана Франка, 2003 – 628 с.
21. Хайек Ф. А. Дорога к рабству. Пер с англ. — М.: Новое издательство, 2005. – 264 с.
22. Харрис Л. Денежная теория: Пер. с англ. / Общ. ред. и вступ. ст. В. М. Усоскина – М: Прогресс, 1990. – 750 с.
23. Харрод Р. К теории экономической динамики. – М.: Изд-во иностранной литературы, 1959. – 212 с.
24. Хикс Дж. Р. Стоимость и капитал: пер с англ. – 1988. – 191 с.
25. Хрестоматия по экономической теории / Состав. Е. Ф. Борисов – М.: Юрист, 2000. – 536 с.
26. Шумпетер, Йозеф А. Теорія економічного розвитку: Дослідження прибутків, капіталу, кредиту, відсотка та економічного циклу / Пер. з англ.. В. Старка. – К.: Вид. дім «Києво-могилянська академія», 2011. – 242 с.

Питання для оцінки змістовного засвоєння курсу

1. Предмет вивчення макроекономіки. Основні макроекономічні поняття.
2. Методи макроекономічного аналізу. Абстрагування. Агрегування економічних агентів (суб'єктів), ринків, показників.
3. Взаємозалежності економічних агентів на макроекономічних ринках. Модель кругообороту потоків благ, ресурсів, грошей.
4. СНР і основні показники сукупного виробництва і сукупних доходів.
5. Номінальні і реальні величини. Індекси цін. Темп інфляції.
6. Реальна і номінальна ставки проценту. Ефект Фішера.
7. Номінальний та реальний валютний курс. Паритет купівельної спроможності.
8. Ринок праці. Попит і пропозиція на ринку праці. Рівновага на ринку праці. Теорії безробіття. Основні причини та види безробіття.
9. Економічні наслідки безробіття. Взаємозв'язок динаміки безробіття та ВВП. Закон Оукена.
10. Зв'язок безробіття та інфляції. Крива Філіпса.
11. Інфляція та інфляційні очікування. Адаптивні і раціональні очікування.
12. Кейнсіанська модель товарного ринку. «Кейнсіанський хрест». Рівновага на товарному ринку як збіг запланованих та фактичних видатків.
13. Вплив державних видатків та податків на пропозицію у кейнсіанській моделі. Мультиплікаційний ефект.
14. Пропозиція грошей. Мультиплікатор грошей.
15. Короткотермінова макроекономічна рівновага та механізм її встановлення у моделі IS-LM.
16. Монетарна політика в моделі IS-LM. Мультиплікатор монетарної політики. Вплив монетарної політики на приватні інвестиції.
17. Стабілізаційна політика і модель IS-LM: фіскальна політика та її вплив на економічну активність. Ефект витіснення.
18. Інвестиційна пастка та пастка ліквідності. Класичний випадок.
19. Модель IS-LM у відкритій економіці. Рівновага у малій відкритій економіці з фіксованим валютним курсом. Девальвація і ревальвація валюти.
20. Модель IS-LM у площині сукупного попиту. Вплив фіскальної і монетарної політики держави на сукупний попит.
21. Сукупна пропозиція та фактори, що на неї впливають. Виробнича функція та її властивості.
22. Рівновага сукупного попиту і сукупної пропозиції у короткотерміновому і довготривалому періодах. Механізм встановлення рівноваги.
23. Економічний цикл та його фази. Причини циклічних коливань.
24. Економічне зростання. Модель Солоу. Стійкий рівень капіталоозброєності.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Підручники та навчальні посібники

Основна література

1. *Базилевич В. Д., Базилевич К. С., Баластрик Л. О.* Макроекономіка: Підручник / За ред. В. Д. Базилевича. – К.: Знання, 2007. – 703 с.
2. *Панчишин С.* Макроекономіка: Навч. посібник. Вид. 2-ге, стереотипне – К., Либідь, 2002. – 616 с.
3. *Савченко А. Г.* Макроекономіка: Підручник. – К.: КНЕУ, 2005. – 441 с.

Допоміжна література

1. *Абель Э.* Макроэкономика / Э. Абель, Б. Бернанке. —5-е изд. — СПб.: Питер, 2008.
2. *Гронтковська Г. Е., Косік А. Ф.* Макроекономіка. Навч. посібник – К.: Центр учбової літератури, 2010. – 672 с.
3. *Дорнбуш Рудігер, Фішер Стенлі* Макроекономіка / пер. з англ. В. Мусієнко, та В. Овсієнко. – К.: основи, 1996. – 814 с.
4. *Економічна теорія: Підручник / За ред. В. М. Тарасевича.* – Київ: Центр навчальної літератури, 2009. – 798 с.
5. *Макконнелл К., Брю С.* Экономикс: принципы, проблемы и политика. В 2-х т.: Пер. с англ. Т.1 – М.: Республика, 1992. – 399 с.: табл., граф.
6. Макроекономіка: базовий електронний текст лекцій. [Електронний ресурс] / Укладачі: проф. Малий І.Й., проф. Радіонова І.Ф., доц. Куценко Т.Ф., доц. Федірко Н.В. та ін. – К.: КНЕУ, 2017 – 200 с. Режим доступу: http://feu.kneu.edu.ua/ua/depts4/mdu/disciplines_of_bachelor_level_mdu/macroeconomics/
7. Макроэкономика: учебник для бакалавров / А.В. Аносова, И.А. Ким, С.Ф. Серегина и др.; под ред. С.Ф. Серегиной. – М.: Издательство Юрайт, 2011. – 522 с.
8. *Панчишин С.* Тести і задачі. – К., Либідь, 2002. – 216 с
9. *Радіонова І. Ф.* Макроекономіка та економічна політика. Підручник. – К.: Таксон, 1996. – 240 с.

10. Савченко А. Г., Пухтаєвич Г. О., Тітьонко О. М.
Макроекономіка: Підручник. – К.: Либідь, 1999.

Інформаційні ресурси в Інтернеті

1. Офіційний портал Верховної ради <http://rada.gov.ua/>
2. Урядовий портал <https://www.kmu.gov.ua/ua>
3. Державна служба статистики України
<http://www.ukrstat.gov.ua/>
4. Організація Об'єднаних Націй (ООН)
<http://www.un.org/ru/documents/index.html>
5. Всесвітній банк <http://www.worldbank.org/>
6. Сайт Міжнародної Торгівельної організації <http://www.wto.org/>
7. Організація Економічного Співробітництва і Розвитку (ОЕСР)
<http://www.oecd.org/>
8. Європейський союз <http://europa.eu/>
9. Міжнародний валютний фонд <http://www.imf.org>
10. Міжнародна організація праці <http://www.ilo.org>
11. Всесвітній економічний форум www.weforum.org
12. Тижневик «Контракти» www.kontrakty.ua
13. Тижневик «Український тиждень» www.tyzhden.ua
14. Газета «День» www.day.kiev.ua
15. Газета «Бізнес» <https://business.ua/>
16. Журнал «Дело» <https://delo.ua/>
17. Журнал «Комерсант» <https://www.kommersant.uk/>
18. Журнал «Економіст» <http://ua-ekonomist.com/>
19. Журнал «Економіка і прогнозування» <http://eip.org.ua/>
20. Журнал «Журнал «Актуальні проблеми економіки»
<http://www.eco-science.net/>
21. Журнал «Економічна теорія» <http://etet.org.ua/>
22. Журнал «Економіка України»
<http://www.economukraine.com.ua/>
23. Національна бібліотека України ім. В. І. Вернадського
<http://www.nbuv.gov.ua/>

ЗМІСТ

Вступ	3
Тематичний план	7
Програма курсу «Макроекономіка»	8
Плани семінарських занять	15
Вимоги до підготовки й оформлення есе	50
Питання для оцінки змістовного засвоєння курсу	57
Рекомендована література	58

Навчальне видання

Юрій Володимирович Ущাপовський

МАКРОЕКОНОМІКА

Методичні рекомендації
для студентів ЖДТУ

Редактор та макетування

Ю. В. Ущাপовський

Підписано до друку 25.05.2018
Формат 60×84 1/16. Папір офсет.
Гарнітура Arial. Ум. друк. арк.3,8
Тираж 100 прим. Зам. №45

Видавець та виготовлювач
Житомирський державний технологічний університет
вул. Чуднівська, 103, м. Житомир, 10005

Свідоцтво про внесення до Державного реєстру суб'єкта видавничої справи
Серія ЖТ № 08 від 26.03.2004 р.